

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉSE

2019. június

ELEMZÉS

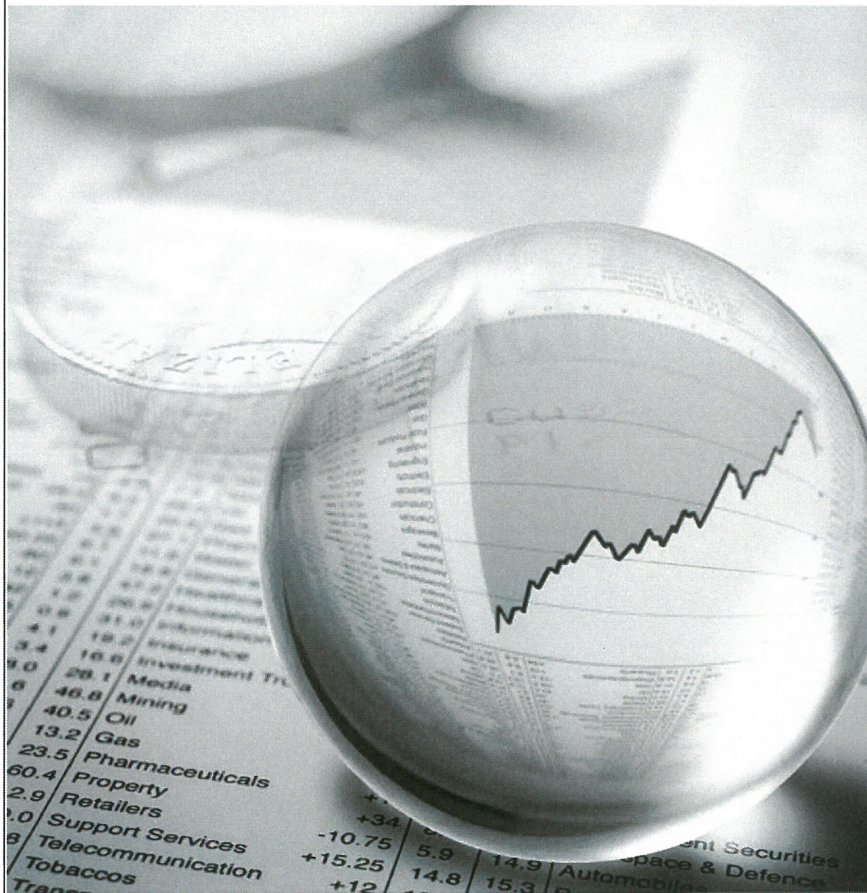
Használhatóak-e anticiklikus
gazdaságpolitikai eszközként az
állami tulajdonú gazdasági
társaságok fejlesztései?

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉSE

ELEMZÉS

**Használhatóak-e anticiklikus
gazdaságpolitikai eszközként az
állami tulajdonú gazdasági
társaságok fejlesztései?**

ENGEDÉLYEZŐ:

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELNÖK

Domokos László elnök

Szerkesztő:

DR. PULAY GYULA ZOLTÁN felügyeleti vezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

DR. PULAY GYULA ZOLTÁN felügyeleti vezető

Készítették:

KISAPÁTI ANGÉLA számvevő

DÉKÁNY-LOVÁSZ JULIANNA számvevő gyakornok₂

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-1523-005/2019

TARTALOM

▶	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
▶	BEVEZETÉS	6
▶	AZ ELEMZÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE.....	7
▶	AZ ANTICIKLIKUS GAZDASÁGPOLITIKA ÉS AZ ÁLLAMI TÁRSASÁGOK FEJLESZTÉSEI – NEMZETKÖZI JÓ GYAKORLAT	8
▶	EMPIRIKUS MEGKÖZELÍTÉS – A KONJUNKTÚRÁRA KEVÉSBÉ ÉRZÉKENY TEVÉKENYSÉGEK, ÁLLAMI TÁRSASÁGOK, AZOK FEJLESZTÉSEI, TÁMOGATÁSAI.....	16
	1. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok által is végzett, a konjunktúrára kevésbé érzékeny tevékenységek.	16
	2. A konjunktúrára kevésbé érzékeny nemzetgazdasági ágakban működő állami tulajdonú gazdasági társaságok.....	19
	3. A kiválasztott állami társaságok hozzájárulása a GDP-hez, illetve a magyar gazdaság beruházásaihoz	21
	4. A kiválasztott állami társaságok fejlesztéseinél a hazai és az EU Strukturális alapjaiból származó támogatás aránya	34
▶	AZ ÁLLAMI TÁRSASÁGOK FEJLESZTÉSEI ANTICIKLIKUS GAZDASÁGPOLITIKA SZOLGÁLATÁBA ÁLLÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS KOCKÁZATAI.....	47
▶	KÖVETKEZTETÉSEK	51
▶	MELLÉKLETEK	52
	1. számú melléklet: Az elemzéshez kiválasztott 62 állami tulajdonú társaság (főtevékenységenkénti sorrendben)	52
▶	FÜGGELÉK.....	54
	1. számú függelék: Kiegészítő melléklet tartalmára vonatkozó előírások betartása	54
▶	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	55
▶	FOGALOMTÁR	57
▶	RÖVIDÍTÉSEK	62

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A 2008-ban kezdődött válság, illetve a 2012. évi átmeneti visszaesés kezelésében azok az országok rendelkeztek nagyobb mozgástérrel, amelyek a válság előtt nem halmoztak fel nagy államadóságot. Ők voltak képesek a válság miatti visszaesést költségvetési eszközökkel mérsékelni. Ezzel szemben az eladósodott országok jellemzően az államháztartás bevételeinek növelésével, kiadásainak visszafogásával igyekeztek helyre állítani a költségvetés egyensúlyát, amely tovább mélyítette a globális pénzügyi válság miatti visszaesést. Az expanzív költségvetési politika korlátaira tekintettel előtérbe kerültek a monetáris gazdaságélénkítő eszközök. A jegybanki alapkamat mértéke számos országban 2016-ra 0% körüli értékre csökkent. Ennél alacsonyabb szintet válság esetén sem lehetne elérni, következésképpen a monetáris politika gazdaságösztönző intézkedéseinek a mozgástere is beszűkült. Ezért előtérbe került az a kérdés, hogy az anticiklikus gazdaságpolitika eszköztárát milyen további elemekkel lehetne bővíteni.

Az elemzés azt vizsgálja, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok beruházási tevékenységét az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába lehet-e állítani. A szakirodalom áttekintése alapján az állapítható meg, hogy ennek az eszköznek az alkalmazása nem elterjedt a Világban. Kivételt Kína gyakorlata jelent, ahol az állami vállalatok nagyméretű beruházásai hozzájárultak ahhoz, hogy Kína gazdasági növekedése a válság idején is dinamikus maradt, csak annak üteme esett vissza. Ezzel egyidejűleg azonban a belső adósság nagyarányban növekedett.

A nemzetközi jó példák hiánya azonban nem zárja ki azt, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok beruházási tevékenységét anticiklikus eszközként lehessen használni. Ehhez három feltétellel teljesülésére van szükség:

1. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok egy részének a tevékenysége kevésbé legyen kitéve a konjunkturális hullámzásoknak;
2. Az 1. pont szerinti feltételnek megfelelő társaságok beruházásainak összege nemzetgazdasági szempontból releváns mértékű legyen;
3. Az 1-2. pontok szerinti feltételeknek megfelelő társaságok jelentős saját erővel és/vagy hitelképességgel rendelkezzenek beruházásaik megvalósításához.

Anticiklikus hatása van annak is, ha az állami tulajdonú gazdasági társaságok költségvetési támogatásból valósítanak meg beruházásokat, mert így legalább vannak olyan beruházások, amelyeket az államnak érdemes támogatni. Ez a megoldás azonban – értelemszerűen – együtt jár a költségvetési kiadások növekedésével, azaz közgazdasági tartalmát tekintve nem sokban különbözik a fiskális politika klasszikus gazdaságélénkítő intézkedéseitől.

Az elemzés a három feltétel teljesülését tekintve az alábbiakat állapítja meg:

ad1. Az elemzés a KSH adatai alapján kimutatja, hogy Magyarországon léteznek olyan nemzetgazdasági ágak, amelyek hozzáadott értéke 2008-2017. évek között kevésbé követte a konjunkturális ciklust. Ezek a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat”, a „Villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás”, a „Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennykezelés, szennymentesítés”, a „Szállítás, raktározás” és a „Pénzügyi, biztosítási tevékenység” nemzetgazdasági ágak voltak. Ezekben az ágakban jelentős számban működnek állami tulajdonú gazdasági társaságok.

ad2. E gazdasági társaságok nem elhanyagolható mértékű beruházást valósítottak meg. Közülük meghatározóak a vasúti és a közúti beruházások. A többi ágazatba tartozó társaságok beruházásai éppen csak elérik a nemzetgazdasági szempontból releváns mértéket.

ad3. Az állami társaságok a nagy infrastrukturális beruházásokat (vasút, közút, vízi közmű) tipikusan nem saját forrásból és nem hitelből valósítják meg, hanem állami és uniós támogatásból. Gyakran nem is ők a lebonyolítók, hanem a kész beruházást veszik át. Emellett e beruházások nagyon ciklikus jellegűek, bár a ciklusuk inkább az EU finanszírozási rendszeréhez igazodik, semmint a konjunkturális jellegű.

Ez a helyzet az anticiklikus politika szempontjából erősségeket és korlátokat (gyengeségeket), illetve lehetőségeket és kockázatokat egyaránt tartalmaz. Ezeket az elemzés összegzi és értékeli. Az értékelés alapján három kitörési pont körvonalazódik:

1. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok által megvalósított, központi költségvetési támogatásból finanszírozott beruházásoknál az anticiklikus gazdaságpolitika szempontjainak figyelembevétele. Itt egyrészt arra van lehetőség, hogy az állam a konjunktúra idején visszafogja az állami tulajdonú gazdasági társaságok halasztható beruházásait. Másrészt dekonjunktúra idején a közszolgáltatások hosszútávon megtérülő beruházásait célszerű a költségvetésnek támogatnia, ha erre az államháztartás egyensúlyi állapota lehetőséget biztosít.
2. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok – uniós támogatások felhasználásával megvalósuló – beruházásai esetében az uniós finanszírozási ciklus hatásának széthúzása, kiegyenlítése. Itt leginkább arra van szükség, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok tervezett beruházásai megfelelően elő legyenek készítve, így azok már a finanszírozási ciklus megkezdésekor elindíthatóak legyenek. Emellett e terület különböző beruházásainak az ütemezett, összehangolt megvalósítása mérsékelheti a ciklikusságot. Az uniós finanszírozási ciklus és a konjunktúra ciklus összehangolásának – az utóbbi kiszámíthatatlansága miatt – korlátozottak a lehetőségei.
3. Az állami és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok számára nagyobb mozgásteremtése a saját erős, illetve hitelből megvalósítható beruházásokra, és ennek során anticiklikus ösztönzők alkalmazása. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok önerős beruházásai azonban éppen csak megközelítik azt az összeget, amellyel a konjunktúra ciklus hatásait érdemben befolyásolni lehetne. Ezért célszerű a kört az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságokkal is kibővíteni. Ebbe a körben már eredményes lehet egy olyan rendszer alkalmazása, amely a konjunkturális ciklus felmenő ágában és csúcán tartalékolásra ösztönzi e társaságokat, a konjunktúra leszálló ágában pedig elősegíti, hogy az előzetesen jól előkészített, megtérülést biztosító beruházásaikat kedvező hitelek, célzott támogatások mellett valósíthassák meg.

Összességében az elemzés azt erősítette meg, hogy érdemes az állami tulajdonú gazdasági társaságok beruházásai anticiklikus hatásaival foglalkozni, mivel ezáltal – a költségvetési támogatással nem számolva – a GDP 0,3-1,2 százalékának megfelelő összeget lehetne mozgatni konjunktúra esetén a túlfűtöttség visszafogására, dekonjunktúra esetén pedig a gazdasági visszaesés elkerülésére, mérséklésére. Kockázatot az jelent, hogy ez a mérték elegendő-e kívánt hatás elérésére. Ezért a vizsgálatot érdemes kiterjeszteni az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságokra is.

BEVEZETÉS

Az anticiklikus gazdaságpolitika egyik elfogadott eszköze dekonjunktúra idején az állami beruházások bővítése. Ez alatt azonban tipikusan a költségvetésből megvalósuló beruházásokat értik. A súlyosan eladósodott államok azonban dekonjunktúra idején sem engedhetik meg költségvetési kiadásaik növelését, mivel ez az eladósodottság további növekedéséhez vezetne. Ezt a helyzetet továbbgondolva jártuk körül azt, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok (a továbbiakban: állami társaságok) fejlesztéseinek ütemezését az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába lehetne-e állítani. Ez azt jelentené, hogy a gazdasági fellendülés időszakában az állami társaságok visszafognák beruházásaikat, tartalékolnának, míg a gazdasági visszaesés időszakában – a felhalmozott tartalékok felhasználásával – megvalósítanák az elhalasztott beruházásaikat. Az elemzés e megoldás megvalósításának lehetőségeit, célszerűségét tekinti át. Az elemzés elsősorban a kormányzati szektorba nem tartozó gazdasági társaságok költségvetési támogatás nélkül (saját erőből és hitelből) végrehajtható (a továbbiakban: önerős) beruházásaira fókuszál, mivel ezek azok, amelyek a kormányzati szektor eladósodottságát nem növelik.

Elemzésünk célja annak értékelése, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok önerős fejlesztéseit milyen mértékben lehet az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába állítani. Ha az értékelés kedvező eredményt hoz, akkor a gazdaságpolitika eszköztára értékes elemmel bővíthet.

Az elemzés hipotézise szerint a közszolgáltatást nyújtó vállalatokat kevésbé érinti a gazdaság ciklikussága. Következésképpen az ilyen tevékenységet végző állami tulajdonú gazdasági társaságoknak dekonjunktúra idején is célszerű lehet beruházniuk. További, az előbbiekre épülő hipotézis, hogy az állami társaságoknak van saját forrása, azaz nemcsak költségvetési (hazai és uniós) támogatásból tudnak fejleszteni.

Az elemzés statisztikai adatok, a 2017. évi zárszámadás indoklása¹ és a vállalati beszámolók alapján e hipotézis helytállóságát vizsgálja meg. E vizsgálat eredményeire alapozva felvázolja a lehetséges cselekvési irányokat.

AZ ELEMZÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE

Az elemzés adatforrásaként nyilvánosan elérhető hazai és nemzetközi adatokat, információkat, publikációkat használtunk fel.

A KSH² nyilvános adatai alapján kerültek kiválasztásra a nem vagy kevésbé konjunktúra érzékenynek minősülő nemzetgazdasági ágak, ágazatok. A konjunktúrára kevésbé érzékenynek azokat a nemzetgazdasági ágakat, ágazatokat tekintettük, amelyeket a gazdasági visszaesés 2009-2010-ben az átlagos felénél kisebb mértékben érintett, illetve 2013-tól a növekedésük kevésbé volt dinamikus, mint az átlag. A kritériumok megválasztását a következők indokolták:

- A 2008. évről a 2009. évre a GDP³ olyan jelentősen (összehasonlítható áron 6,5 százalékkal) visszaesett, hogy konjunktúrára kevésbé érzékenynek csak azokat a nemzetgazdasági ágakat tekinthettük, amely hozzáadott értékének csökkenése ennek csak legfeljebb a fele volt. (A válság idején három százaléknál lényegesen nagyobb visszaesést elszenvedő nemzetgazdasági ágat aligha tekinthetünk kevésbé konjunktúra-érzékenynek.)
- A növekedési szakaszban azonban nincs okunk azt feltételezni, hogy kiegyensúlyozott növekedés esetén egyes nemzetgazdasági ágak dinamikája hosszú időn keresztül annyira alacsony, hogy még az átlagos növekedés felét sem éri el. Ezért kevésbé konjunktúra-érzékeny nemzetgazdasági ágaknak, ágazatoknak azokat tekintettük, amelyeknél a növekedés üteme elmarad az átlagostól.

A 2017. évi zárszámadás indoklása mellékletében szereplő állami tulajdonú gazdasági társaságok listája és az 1/2018. (VI.25.) NVTNM rendelet⁴ alapján kijelölt állami tulajdonú gazdasági társaságok főtevékenységeinek Opten Cégtárból történő beazonosítása után választottuk ki azokat a társaságokat, amelyek főtevékenysége a kevésbé konjunktúra érzékeny nemzetgazdasági ágakba tartozott.

A kiválasztott társaságok nyilvános beszámolóí, illetve egyéb nyilvános adatforrások alapján kerültek kigyűjtésre a társaságok hozzáadott értékével, beruházásaival, uniós és hazai támogatásával kapcsolatos információk a 2008-2017. évekre vonatkozóan.

A társaságok által kapott állami támogatások összege a társaságok beszámolóiból hiányosan állt rendelkezésünkre. Az uniós támogatásokat a Miniszterelnökség által kezelt EMIR⁵-ből kérdeztük le. Az EMIR a 2014-2020. évekre vonatkozóan tartalmazta a vidékfejlesztési támogatásokat,

A rendelkezésre álló adatokból statisztikai elemzési módszerekkel vontunk le következtetéseket. A SWOT elemzéssel értékeltük az állami tulajdonú társaságok fejlesztéseinek az anticiklikus gazdaságpolitika eszközeként történő alkalmazhatóságát.

AZ ANTICIKLIKUS GAZDASÁGPOLITIKA ÉS AZ ÁLLAMI TÁRSASÁGOK FEJLESZTÉSEI – NEMZETKÖZI JÓ GYAKORLAT

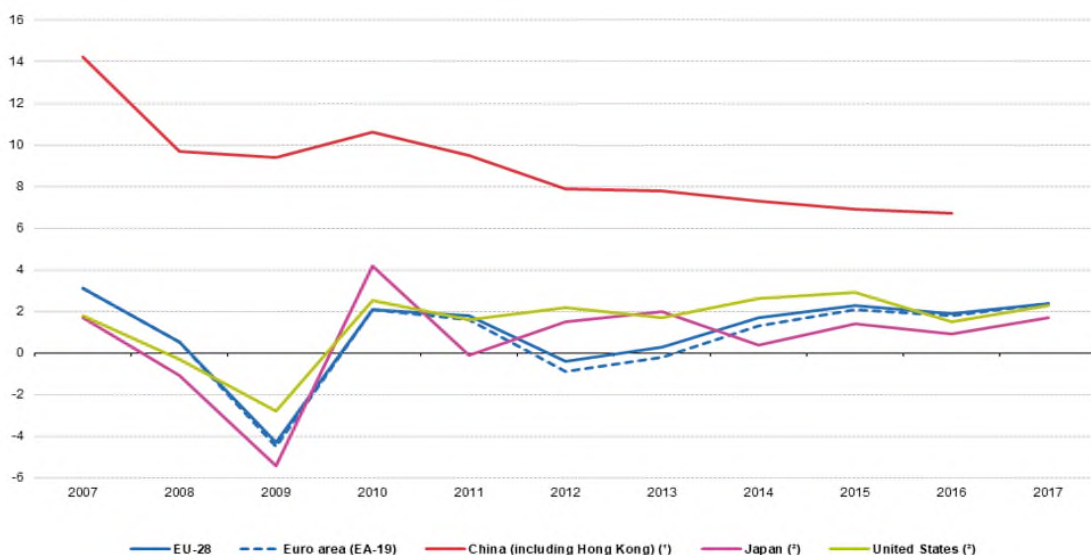
Először áttekintjük, hogy mit jelent az anticiklikus gazdaságpolitika, mikor van erre szükség, melyek az eszközei, hogyan kapcsolódik ez Magyarország és más országok gazdaságpolitikájához. Majd bemutatjuk, hogy mely országok esetében lehető fel a szakirodalomban utalás arra vonatkozóan, hogy az állami tulajdonú társaságok az anticiklikus gazdaságpolitikai célok teljesítésében közreműködnek, akár a fejlesztéseik útján is.

1. Anticiklikus gazdaságpolitika jelentősége

A 2008-tól kezdődő világgazdasági válság hatását az Európai Unió országaira, valamint Kína, Japán és az Egyesült Államok tekintetében a GDP változásán keresztül a 2007-2017. évekre az 1. számú ábra mutatja be:

1. számú ábra:

A reál GDP változása a 2007-2017. évek között

Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=National_accounts_and_GDP/hu&oldid=321550

A GDP 2009. évi visszaesése érintette a Világ legtöbb országát. A 2012. évi nagyobb visszaesés az Unió országait sújtotta inkább. A válság hatásának mérséklése érdekében az érintett országok kormányai meghozták azokat az intézkedéseket, amelyek célja a válság negatív hatásainak csökkentése, megelőzése, ellensúlyozása, a gazdasági növekedés újraindítása volt. Ennek a szakirodalomban meg-

határozott módszere az anticiklikus gazdaságpolitika¹, amely megpróbálkozik az ingadozások csökkentésével, azaz a gazdasági fellendülés során a túlfűtöttséget mérséklésével, recesszió idején a gazdaság élénkítésével (Pete, 2011; Rabitsch, 2012). Az anticiklikus politikának egyaránt vannak költségvetési (fiskális) és monetáris eszközei. Ilyen monetáris eszköz pl. az EU⁶ által 2016. január 1-jétől minden tagország részére előírt anticiklikus tőkepufferráta. Magyarországon az anticiklikus tőkepufferrátának az MNB⁷ által meghatározott mértéke a bevezetésétől kezdődően nulla százalék volt, a ciklikus rendszerkockázat mérsékelt szintjére tekintettel és a hitelezés ösztönzése érdekében (MNB, 2015).

Keynes szerint válság idején a gazdaságba áramló pénzt, jövedelmet növelni kell monetáris úton a pénzkínálat növelésével, (és/vagy) fiskális módszerrel, például infrastrukturális beruházásokkal, mivel ezek keresletet generálnak, csökkentik a munkanélküliséget, ellensúlyozzák a magánszemélyek, szervezetek válság miatt csökkenő keresletét, azaz összességében elősegíti a gazdasági növekedést. Az állami beavatkozás tehát hasznos, még akkor, ha a költségvetési hiányt növeli. Ezt a konjunktúra idején az állami kiadások csökkentésével kell ellensúlyozni. (Keynes, 1936; Lentner, 2011)

Keynes elmélete, a kereslet – államháztartási kiadások növelésével, bevételek csökkentésével történő – élénkítése rövidtávon az államháztartás egyenlegét ronthatja, hosszabb távon az államháztartás eladósodottságát növelheti.

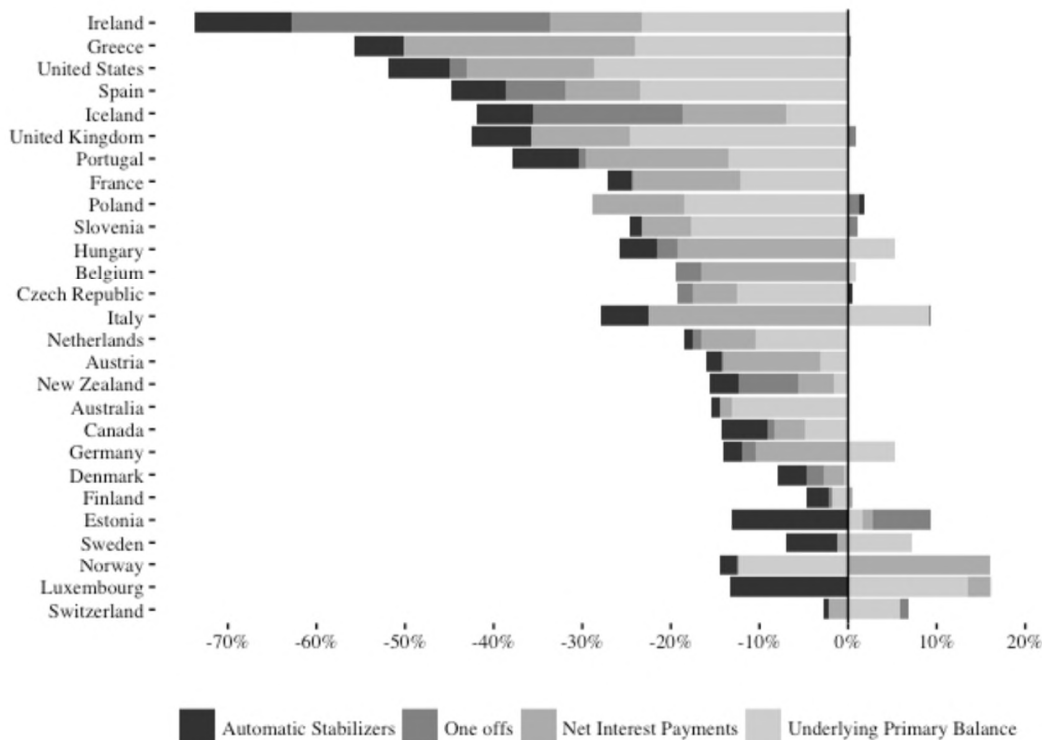
A válság miatt majdnem minden fejlett ország esetében romlott a költségvetés egyenlege. A 2. számú ábra szemlélteti az OECD⁸ országok halmozott költségvetési egyenlegét a válság első négy évére vonatkozóan. A halmozott költségvetési egyenleg az államháztartás elsődleges egyenlegen (Underlying Primary Balance) túl magába foglalja a válság miatti diszkrecionális fiskális intézkedések hatását, azaz a válságból adódó egyszeri költségvetési kiadásokat (One offs). Figyelembe veszi továbbá a nettó kamatfizetéseket (Net Interest Payments) és a válság miatt működésbe lépő automatikus stabilizátorok (Automatic Stabilizers) pénzügyi kihatását. A fenti négy alkotóelem ábra szerinti összetételét durva számítással határozták meg.

Az ábrából látható, hogy a válság által mélyen érintett országok, kiemelten Írország és Izland esetében a bankok megmentésével, feltőkésítésével kapcsolatos hatalmas egyszeri kiadások rendkívüli mértékben megnövelték meg a hiányt. Bemutatja azt is, hogy a magas államadóssággal rendelkező Görögország, Olaszország, Belgium és Magyarország arányaiban kiemelkedően magas összeget fordított kamatfizetésre.

¹ Beszélhetünk még prociklikus gazdaságpolitikáról, amikor a megtett intézkedések pl. a gazdasági fellendülést továbbnövelik, a visszaesést megszorításokkal súlyosbítják, tehát az intézkedések hatása együttmozog a gazdasági helyzet változásával. Továbbá aciklikus, semleges gazdaságpolitikáról, amikor lényegében nem tesznek semmilyen intézkedést a gazdasági növekedés befolyásolására. (Rabitsch, 2012)

2. számú ábra:

Az OECD országaira vonatkozóan a főbb összetevőkre megbontott, 2008-2012 évek tekintetében halmozott költségvetési egyenleg a GDP %-ában

Countries ordered from largest to smallest cumulative budget deficit. Positive (negative) values indicate a budget surplus (deficit). Norwegian data is for mainland Norway. Source: Author calculations based on OECD Economic Outlook No. 98.

Forrás: Ólafsson et al, 2016, 35. o.

Ólafsson et al. (2016) szerint a 2008-ban kezdődött válság kezelése kezdetben hasonló volt több uniós ország esetében a bankok refinanszírozása miatt, amely adósságnövekedést is okozott több országnál. Jelentős eltérések mutatkoztak ugyanakkor az egyéb diszkrecionális fiskális döntésekben. Inkább prociklikus gazdaságpolitikát folytattak az uniós országok, amikor Írországban, az Egyesült Királyságban, Portugáliában, Spanyolországban és Görögországban szigorú megszorításokat vezettek be az állami kiadások jelentős visszafogásával. Izland a kiadások csökkentése helyett a bevétel-növelés útját választotta. Az állami kiadások csökkentésére törekedett Bulgária, bevétel-növelést, kiadáscsökkentést végzett Románia, Litvánia, Észtország, Szlovákia. Inkább a bevétel-növelésre koncentrált Lettország és Lengyelország. (Palócz, 2010)

A válság idején az anticiklikus gazdaságpolitika fiskális eszközeinek másik csoportja, az automatikus stabilizátorok (bevételek oldalon adók, kiadási oldalon szociális, munkanélküli ellátások, stb.) betöltötték szerepüket az észak-európai országokban. Másutt, például Írországban és Görögországban a diszkrecionális döntések érintették az automatikus stabilizátorok működését is: visszafogták a szociális kiadásokat. A jobb fiskális helyzetben lévő észak-európai országokban (Svédország, Norvégia,

Finnország) az automatikus stabilizátorok a válság kezdetén, 2009-ben nagyobb szerepet kaptak, működésük elegendő volt a helyzet kezdeti kezelésére, később diszkrécionális intézkedések is történtek. A legváltóságosabb helyzetben lévő országok megszorító intézkedésekről döntöttek a költségvetési hiány csökkentése érdekében, pontosan akkor, amikor – az anticiklikus gazdaságpolitika szellemében – a gazdaság növekedés érdekében a kereslet növelésére lett volna szükség. A hiány csökkentésére hozott döntések mellett IMF⁹ programok is szerepet kaptak a válság hatásainak kezelésében. (Ólafsson et al., 2016)

Magyarországon az anticiklikus gazdaságpolitikai eszközök közül az automatikus stabilizátorok működése biztosított volt jogszabályok útján a válság idején. Aktív – diszkrécionális eszközöket is alkalmazó – anticiklikus politika gyakorlását azonban a költségvetési hiányra és államadóságra vonatkozó előírások betartásának kötelezettsége – a súlyos eladósodottságra tekintettel – megakadályozta. (Palócz, 2010) Ettől független kérdés az, hogy beruházások révén a kereslet ösztönzése mégis megvalósult az 2007-2013-as uniós ciklusban az ország rendelkezésére álló EU-s források igénybevételével.

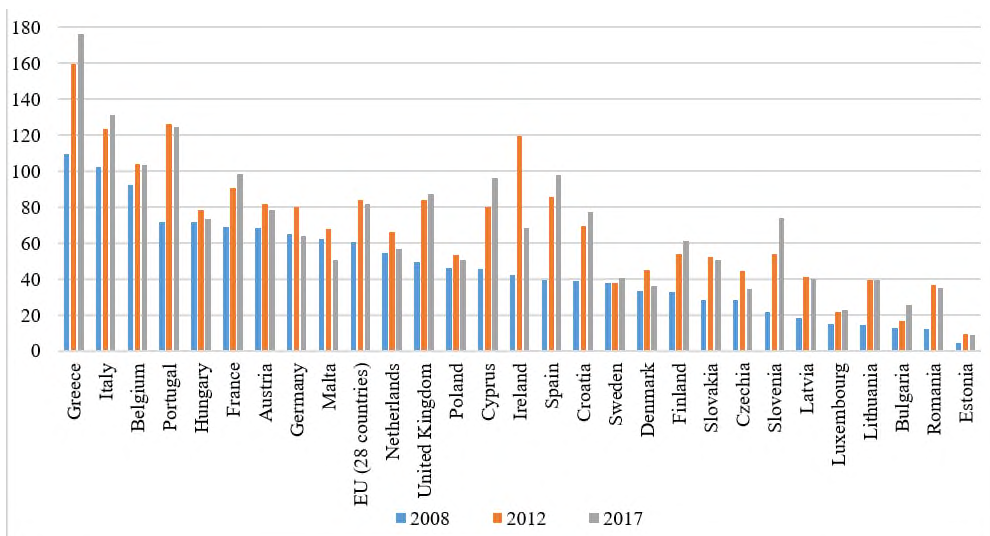
Az EU tagországaiban a gazdaság válság – a GDP kedvezőtlen alakulása mellett – növelte az államháztartás hiányát is egyrészt az automatikus stabilizátorokon keresztül (adóbevételek csökkentek, szociális, munkanélküli kiadások növekedtek, hiány nőtt), másrészt a bankrendszer 2008-2009-es konszolidálásával (garanciavállalás, feltőkésítés). Keresletösztönzőnek minősültek, ugyanakkor növelték az államháztartási hiányt és az államadóságot például az adócsökkentések, közmunka programok, munkahelymegtartó támogatások, különböző állami keresletösztönző és vállalati támogatások. (Palócz, 2010)

A gazdasági növekedés az Unióban 2012-ben ismét visszaesett. A bruttó államadósság szintje 2008-ról 2012-re mind a 28 uniós országban növekedett. Ezt követően viszont több országban már javulás következett be, 16 ország eladósodottsága csökkent. 2012-ről 2017-re a legnagyobb mértékű (43%-os) GDP arányos adósságcsökkenés Írországnál tapasztalható. Ezt szemlélteti a 3. számú ábra. Az adatok azt mutatják, hogy a javulás ellenére 2008-ról 2017-re a GDP arányos adósság csökkenése csak Németország és Málta esetében következett be, azaz a válságnak államadóságra gyakorolt negatív következményeit 2017-ig még nem sikerült teljesen megszüntetni az EU 26 tagországában.

Ugyanakkor a hiány mérséklésére tett intézkedések minden EU tagországban sikeresnek bizonyultak. Ezt szemlélteti a 4. számú ábra. Látható, hogy Spanyolország kivételével minden tagországban 3 százalék alá csökkent a kormányzati szektor hiánya, és több tagországnak szufficites lett a költségvetése.

3. számú ábra:

Az államháztartás GDP arányos bruttó adósságának alakulása a 2008., 2012. és 2017. évek között az Unió országaiban (%-ában)

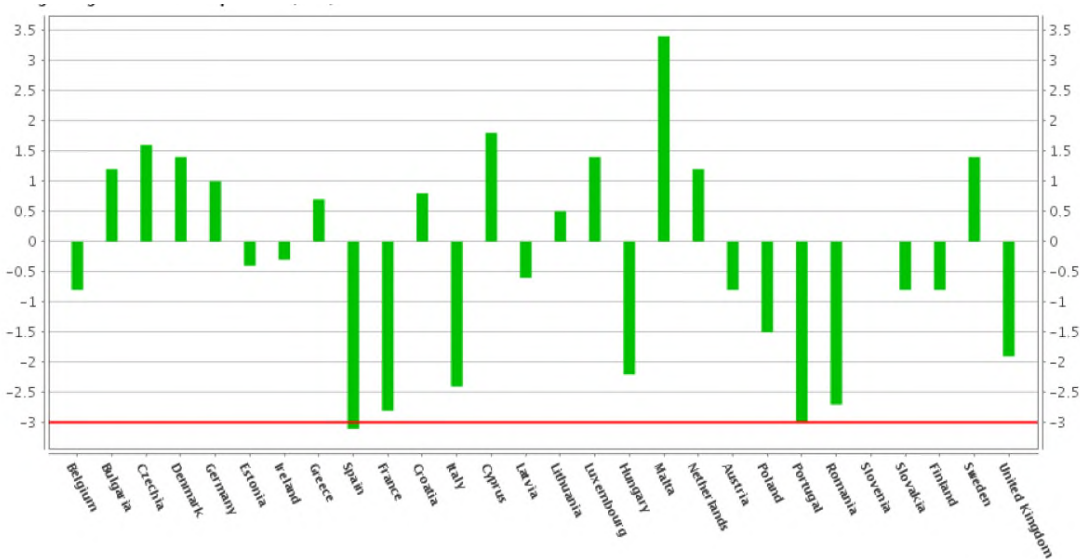

Forrás: Eurostat

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina225&plugin=1>

4. számú ábra:

A kormányzati szektor GDP arányos hiánya (%) az EU 28 tagországában 2017-ben

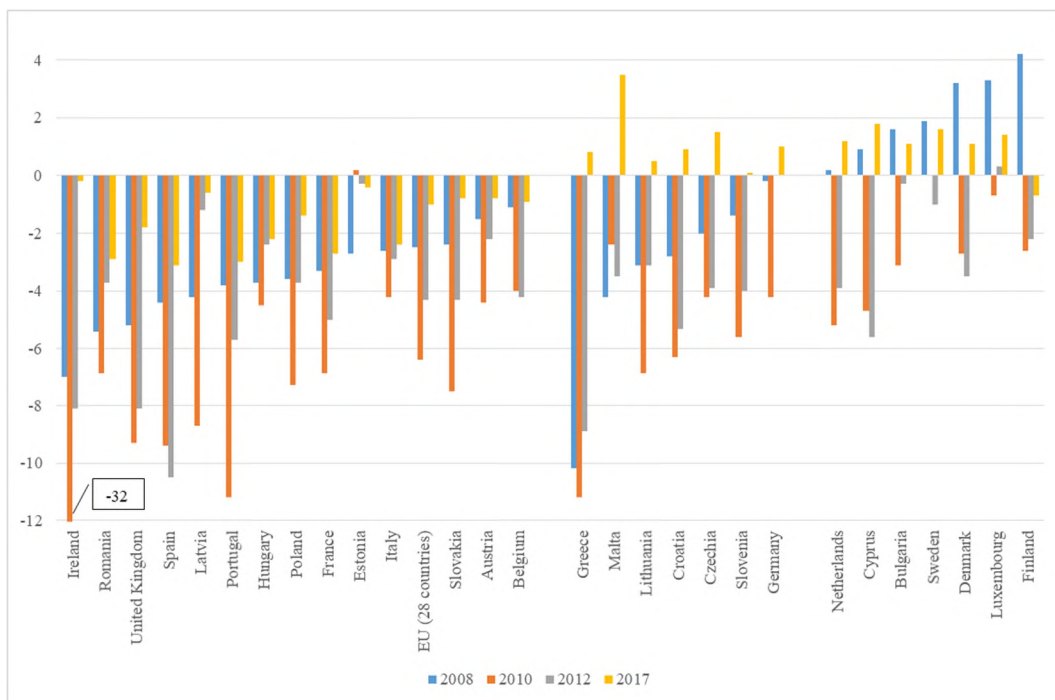
Forrás: Eurostat

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/graph.do?pcode=tec00127&language=en>

A válságkezelés költségvetési összefüggéseinek jobb megértése érdekében elemzést végeztünk arról, hogy az egyes EU tagországok költségvetési politikája mennyire tekinthető anticiklikus jellegűnek. Ennek érdekében azt vizsgáltuk, hogy az adott tagország költségvetési egyenlege kiegyensúlyozott volt-e a válság megkezdése előtt (2008-ban), miként alakult a válság éveiben (2010-ben és 2012-ben) és újra egyensúlyi helyzetbe került-e 2017-re. A kapott adatokat az 5. számú ábrán tüntetjük fel.

5. számú ábra:

Az államháztartási hiány alakulása a 2008., 2010., 2012. és 2017. években az Unió országai-ban (GDP %-ában)

Forrás: Eurostat

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>

Az adatok alapján az EU tagországokat három csoportba lehet osztani költségvetési politikájuk anticiklikus jellege alapján.

Az első csoportba kerültek azok az országok, amelyek már 2008-ban is jelentős költségvetési hiánnyal rendelkeztek, és költségvetésük 2017-ben is deficit volt. Jól látható, hogy ezekben az országokban (Észtország kivételével, amely sok szempontból kilóg a csoportból, de a másik három csoportba sem sorolható be) a költségvetési deficit 2010-re rekord mértéket ért el, és bár nagy erőfeszítéseket tettek a hiány mérséklése érdekében, a deficit 2017-ben is fennmaradt. Ebbe a csoportba 14 tagország tartozik, köztük Magyarország is. Figyelemre méltó, hogy 2010 és 2012 között a deficit ezekben az országokban (Spanyolország és Belgium kivételével) jelentősen mérséklődött, ami arra utal, hogy nem tudtak anticiklikus költségvetési politikát folytatni, mivel a deficit csökkentésére

kényszerültek. Ugyanakkor a fellendülési időszakban sem törekedtek arra, hogy költségvetésük szufficites legyen.

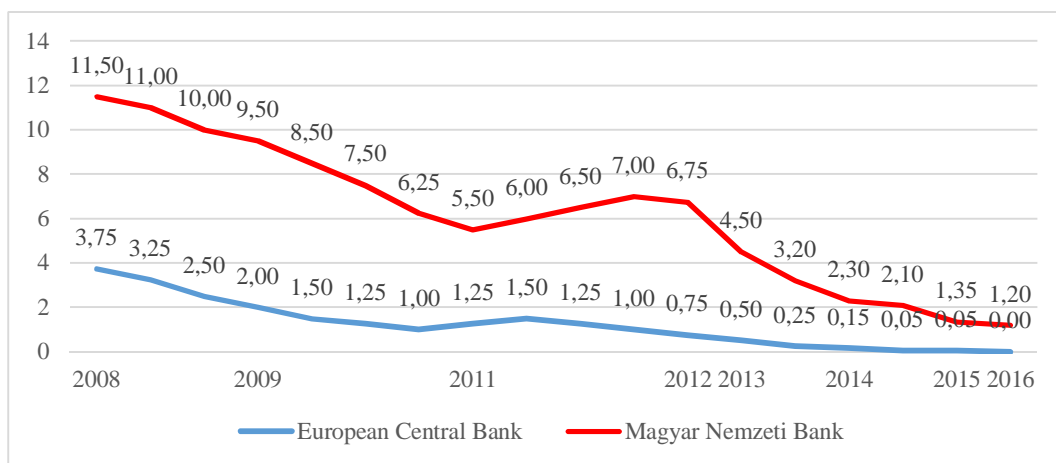
A második csoportba kerültek azok az országok, amelyek 2008-ban deficitese költségvetéssel rendelkeztek, de 2017-re költségvetésük már szufficitesé vált. Az adatok azt jelzik, hogy az ő fiskális politikájuk is prociklikus volt a válság idején, de a konjunktúra időszakában már anticiklikus politikát folytattak. Ebbe a csoportba került Németország, Csehország, Szlovénia, Litvánia, Málta, Horvátország és Görögország, amely más jellemzői alapján inkább az első csoportba tartozna.

A harmadik csoportba azokat az országokat soroltuk, amelyek 2008-ban szufficites rendelkeztek. Ők – tanulságos módon – 2017-ben is szufficites vagy ahhoz közeli (Finnország) költségvetési egyensúlyt értek el. Ők azok az országok, amelyek megengedhették maguknak, hogy hiányuk növelésével anticiklikus gazdaságpolitikát folytassanak a válság időszakában is, majd a válság elmúltával ismét helyreállítsák költségvetési stabilitásukat. Ebbe a csoportba Hollandia, Ciprus, Dánia, Svédország, Luxemburg és Finnország tartozik.

Az anticiklikus gazdaságpolitika másik eszköztárát a monetáris eszközök jelentik, amelyek közül is kiemelkedik a jegybanki kamatszint mérséklése dekonjunktúra és növelése konjunktúra idején. Ezért áttekintettük, hogy miként alakult az Európai Központi Bank és a Magyar Nemzeti Bank kamatszintje a vizsgált időszakban (lásd a 6. számú ábrát).

6. számú ábra:

A jegybanki kamatszint alakulása a 2008-2016 évek között az MNB és az Európai Központi Bank adatai alapján (kamatmérték %-ban)

Forrás: European Central Bank, https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html

Az ábráról leolvasható, hogy a válság időszakában az Európai Központi Bank és a Magyar Nemzeti Bank egyaránt mérsékelte a kamatokat, amelyek egy átmeneti növekedés után 2012-től ismét csökkentek, és 2016-ra rekord alacsony szintet értek el. Ez a jelenlegi gazdasági helyzetben kedvező, de egyúttal azt jelenti, hogy recesszió esetén már nem lenne további mozgástér a kamatok mérséklésére.

2. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok, illetve azok beruházásainak szerepe a recesszió enyhítésében, az anticiklikus gazdaságpolitika érvényesítésében

Az interneten megtalálható szakirodalmat áttekintve arra több utalás fellelhető, hogy a válság miatt csődhelyzet felé közelítő pénzügyi vállalkozásokat felvásárolt az állam. Így történt ez 2008-ban is a bankrendszer összeomlásának megelőzése érdekében több uniós országban.

Egyetlen olyan országot azonosítottunk be, ahol a gazdasági válság negatív hatásait a SOE¹⁰-k (állami tulajdonban levő vállalatok) (és az önkormányzatok) beruházásaival ellensúlyozták, ez pedig Kína. Az ő esetében a GDP – ha csökkenő mértékben is – de folyamatosan növekedett, a válság ellenére is, míg az 1. számú ábrán szereplő többi országban a GDP jelentős visszaesést mutatott.

Kína speciális helyzetben van, mivel az országban történelmi okokból magas a SOE-k száma és aránya. A kormány gazdaságnövelő programjának eredményeként Kína a globális pénzügyi válság után is folyamatosan magas gazdasági növekedést tudott fenntartani (1. számú ábra). Jakóbowsk szerint azonban ez a siker számos negatív gazdasági jelenség és következmény árán jött létre. A hatalmas beruházási program (amely érintette például az infrastruktúrát is) a gazdasági növekedés fő forrása volt, amely azonban egyben a kínai belső adósság gyors növekedését eredményezte. Az adósság összege a GDP 2007. évi 158%-áról 2014-re 282%-ra növekedett. Ez a gazdaságpolitika a kínai SOE-k szektorát súlyosan terhelte, annak nyereségessége csökkent, eladósodottsága megnövekedett. Tekintettel arra, hogy Kína GDP-növekedése a gazdaság szerkezetátalakítása és az építőipar lassabb fejlődése következtében lassult, néhány kevésbé jövedelmező vállalat (különösen a kitermelő és az építőiparhoz kapcsolódóak) fizetési képességgel szembesült. Végző soron az állam szándékában áll visszavonulni a legversenyképesebb piacokból, mint például a kiskereskedelem, a vendéglátóipar, valamint az építőipar. (Jakóbowsk, 2016)

A kínai példa tanulságos, ugyanakkor veszélyes gyakorlat is, hiszen a kínai állami cégek akkor vettek fel hitelt, amikor más nem. A beruházások fedezetét hitelfelvételekből teremtették meg, így az állami társaságok eladósodottsága drasztikus mértékben emelkedett. Ez erősen anticiklikus, ugyanakkor kockázatos gyakorlat.

EMPIRIKUS MEGKÖZELÍTÉS – A KONJUNKTÚRÁRA KEVÉSBÉ ÉRZÉKENY TEVÉKENYSÉGEK, ÁLLAMI TÁRSASÁGOK, AZOK FEJLESZTÉSEI, TÁMOGATÁSAI

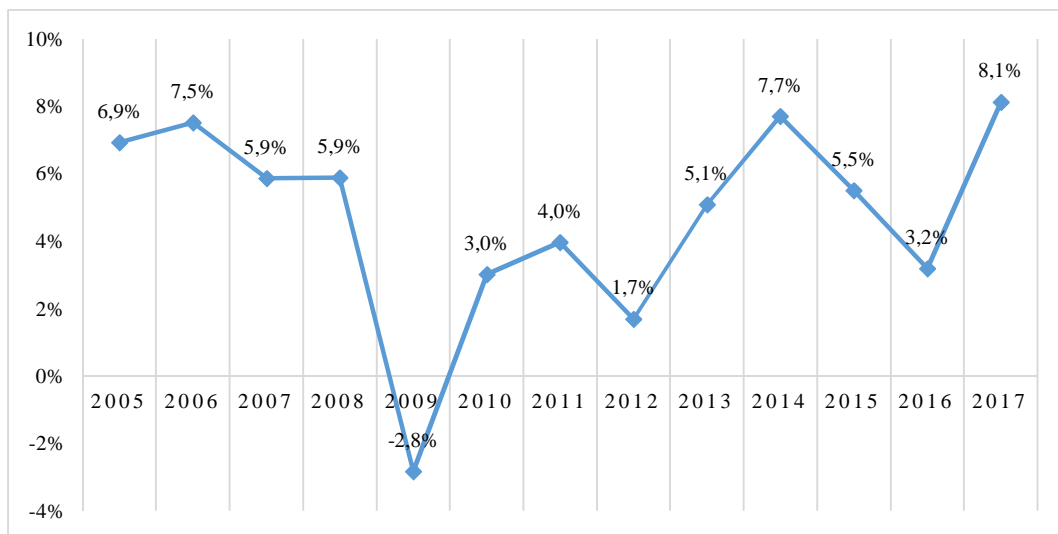
1. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok által is végzett, a konjunktúrára kevésbé érzékeny tevékenységek.

A GDP általánosan megfogalmazva, termelési oldalról, az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapáron értékelt bruttó hozzáadott értékek összege és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és támogatások egyenlege.

Az elemzés kiinduló pontjaként a KSH adatbázisából kinyertük a GDP értékét folyó áron. (A folyó áras összehasonlítást alkalmaztuk, mivel alacsonyabb aggregáltsági szinten összehasonlító áras adatok nem állnak rendelkezésre. Emellett a gazdasági visszaesés az árbevétel visszaesésében nyilvánul meg legközvetlenebbül.) Az adatokból láncviszonszámokat képeztünk, amely alapján megvizsgáltuk a 2005-2017. közötti időszakban a GDP változását, amelyet a 7. számú ábra mutat be.

7. számú ábra:

A GDP változása 2005-2017. évek között (előző év 100%)

Forrás: ÁSZ¹¹ szerkesztés, KSH adattáblák alapján

A vizsgált időszakban több jelentősebb csökkenés érzékelhető, a 2009., a 2012. és a 2016. években. A 2008-2009-es gazdasági világválság következtében a GDP a 2009. évre 2,8 százalékponttal csökkent a 2008. évi értékhez képest, azonban a 2010. évtől növekedés figyelhető meg. A 6. számú ábrán látható, hogy a 2012. és a 2016. években a folyóáras GDP növekedési üteme mérséklődött.

Az elemzés módszertana alapján a 2009-2010. évekre, valamint a 2013-2016. évekre vonatkozóan a gazdaság teljesítményének változását, mint viszonyítási alapot a GDP 2008-2010., valamint 2012-2016. közötti éves átlagos növekedési ütemeit alapul véve számítottuk ki. A GDP éves átlagos növekedési üteme a 2008-2010. évek közötti időszakban minimális, 0,1%-os növekedést, a 2012-2016. évek közötti időszakban 5,4%-os növekedést mutatott. A számításnál a 2008. év és a 2012. év forint adatát 100 %-nak tekintettük.

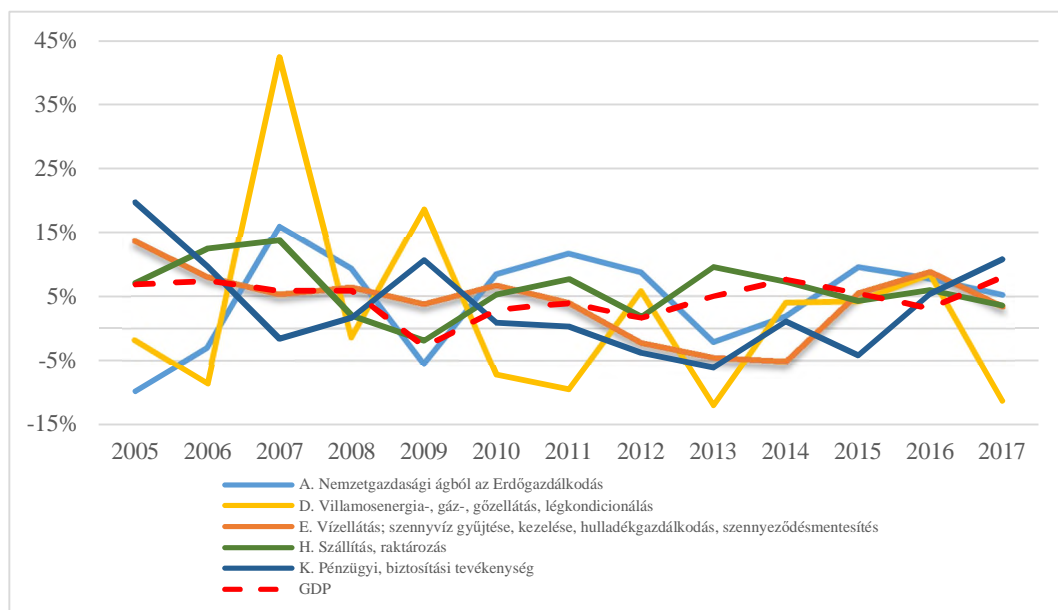
Az elemzés módszertana alapján **kevésbé konjunktúra érzékenyek** azokat a tevékenységeket értékeltük, amelyeknél

- a 2008-2010. években a GDP éves átlagos 0,1%-os növekedése 50%-ánál kisebb mértékben volt érintett, tehát amelyeknél az éves átlagos növekedés 0,05%-nál kisebb volt vagy nem is volt növekedés tapasztalható.
- a 2012-2016. években, amelyeknél a GDP éves átlagos 5,4%-os növekedésénél kisebb mértékű volt a növekedés.

Elemzésünk kiindulópontjaként a KSH adatbázisából lekérdeztük a nemzetgazdasági ágak bruttó hozzáadott értékének és a bruttó hazai terméknek a változását a 2005-2017. évek közötti időszakra vonatkozóan. A 20 nemzetgazdasági ágból azokat a nemzetgazdasági ágakat láthatjuk a 8. számú ábrán, amelyek az elemzés módszertana alapján kevésbé konjunktúra érzékenyek lehetnek.

8. számú ábra:

A kevésbé konjunktúra érzékeny nemzetgazdasági ágak bruttó hozzáadott értékének és a GDP-nek a változása a 2005-2017. évek közötti időszakban (%)

Forrás: ÁSZ szerkesztés, KSH adatok alapján

A statisztikai adatok alapján a kevésbé konjunktúra érzékeny ágaknak a „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás”, a „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” és a „Pénzügyi, biztosítási tevékenység” nemzetgazdasági ágakat tekintjük.

A „Mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászat” nemzetgazdasági ágból az „Erdőgazdálkodás” ágazatot tekintjük kevésbé konjunktúra érzékenynek.

Az ábrán látható a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ág is, amelynél az első feltétel teljesült, miszerint ezt a nemzetgazdasági ágat a gazdasági visszaesés a 2009-2010. években az átlagos felénél kisebb mértékben érintette. A kritérium második felének, amely szerint a 2013. évtől a növekedése kevésbé volt dinamikus, mint az átlag, azonban nem felelt meg, mivel ez a nemzetgazdasági ág az átlagot meghaladó növekedést mutatott. Ez a nemzetgazdasági ág a konjunktúra érzékenység értékelése szempontjából a módszertannak csak részben felelt meg, ennek ellenére kevésbé konjunktúra érzékenynek minősítettük, mivel az átlagot meghaladó növekedés jelentős részben új gazdasági szereplők belépésének volt tulajdonítható.

A továbbiakban az ábrán látható öt nemzetgazdasági ágat tekintjük nem vagy kevésbé konjunktúra érzékenynek, illetve ezeknél késleltetve érezhető a gazdasági fellendülés/visszaesés hatása. Így ezt követően megvizsgáltuk, hogy a kiválasztott nemzetgazdasági ágakhoz hány darab állami tulajdonú gazdasági társaság tartozott.

2. A konjunktúrára kevésbé érzékeny nemzetgazdasági ágakban működő állami tulajdonú gazdasági társaságok

A 2017. évi zárszámadás indoklásának melléklete és az egyes állami tulajdonban álló gazdasági társaságok felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló személyek kijelöléséről szóló 1/2018. (VI.25.) NVTNM rendelet tartalmazza az állam tulajdonában álló gazdasági társaságokat. A zárszámadás indoklásának mellékletében és az NVTNM rendeletben 336 társaság került feltüntetésre, azonban az elemzésünkhöz a többségi állami tulajdonban lévő 259 gazdasági társaságot vettük figyelembe. Ezek közül 67 volt besorolva az előző pontban meghatározott öt kevésbé konjunktúra érzékeny nemzetgazdasági ágba.

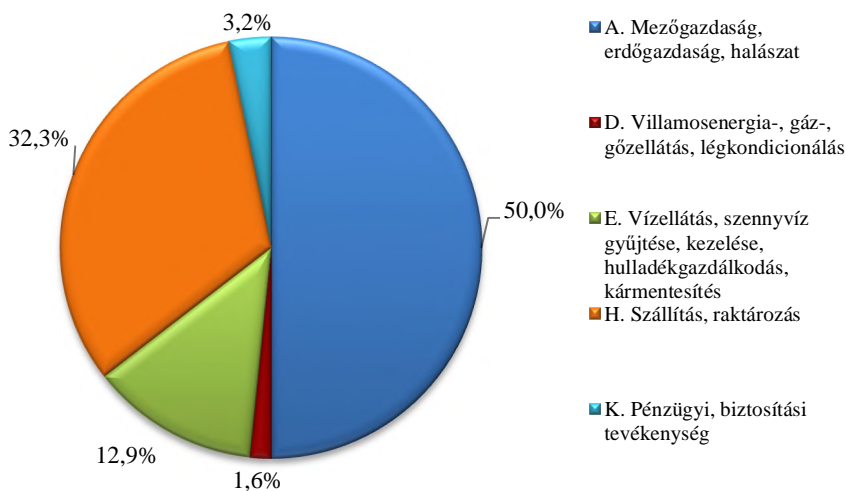
E társaságok közül kiszűrtük azokat, amelyeknél a beszámolók nem voltak teljes körűen elérhetőek. Kiszűrtük továbbá a „Pénzügyi, biztosítási tevékenység” nemzetgazdasági ágba tartozó társaságok közül azokat, amelyeknek a pénzügyi közvetítés volt a főtevékenységük, mivel e társaságok az elnyert uniós támogatásokat csak továbbközvetítették, és nem beruházásaikhoz használták fel. A „Pénzügyi biztosítási tevékenység” nemzetgazdasági ágba így két társaság maradt. A korrekciókat követően 62 társaság adatait vettük figyelembe az elemzésünkhöz.

A 1. számú melléklet tartalmazza a kiválasztott 62 állami tulajdonú gazdasági társaságot, amelyeknek 83,9%-a kizárólagos állami tulajdonban volt. A **9. számú ábra** szemlélteti a társaságok nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlását.

A 62 társaságból 31 társaság a „Mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászat” nemzetgazdasági ágba tartozott. E nemzetgazdasági ág három ágazatra bontható. Az első a Növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás és kapcsolódó szolgáltatások, amelybe nyolc társaság, a második az Erdőgazdálkodás, ahová 21 társaság, a harmadik pedig a Halászat, halgazdálkodás, amelybe két társaság tartozott a kiválasztott 62 társaság közül.

A „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba a társaságok 32,3%-a tartozott. E nemzetgazdasági ág öt ágazatra bontható. Az elemzésünkhöz kiválasztott 20 társaság négy ágazatba sorolható be. A „Szárazföldi, csővezetékessé szállítás” ágazatba kilenc, a „Vízi szállítás” ágazatba egy, a „Raktározás, szállítást kiegészítő tevékenység” ágazatba és a „Postai, futárpostai tevékenység” ágazatba egy társaságot azonosítottunk be.

9. számú ábra:

A 62 társaság megoszlása a nemzetgazdasági ágak szerint (%)

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A „Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, kármentesítés” a nemzetgazdasági ág négy ágazatra bontható, azonban kiválasztott társaságok csak két ágazatba tartoztak: a „Víztermelés, -kezelés, -ellátás” ágazatba öt, a „Hulladékgazdálkodás ágazatba pedig három társaság.

Az öt kevésbé konjunktúra érzékeny nemzetgazdasági ágba tartozó 62 állami tulajdonú gazdasági társaság esetében elsőként azt vizsgáltuk, hogy miként alakult hozzájárulásuk a GDP-hez, és beruházásaik milyen arányt képviseltek a magyar gazdaság összes beruházásához képest.

3. A kiválasztott állami társaságok hozzájárulása a GDP-hez, illetve a magyar gazdaság beruházásaihoz

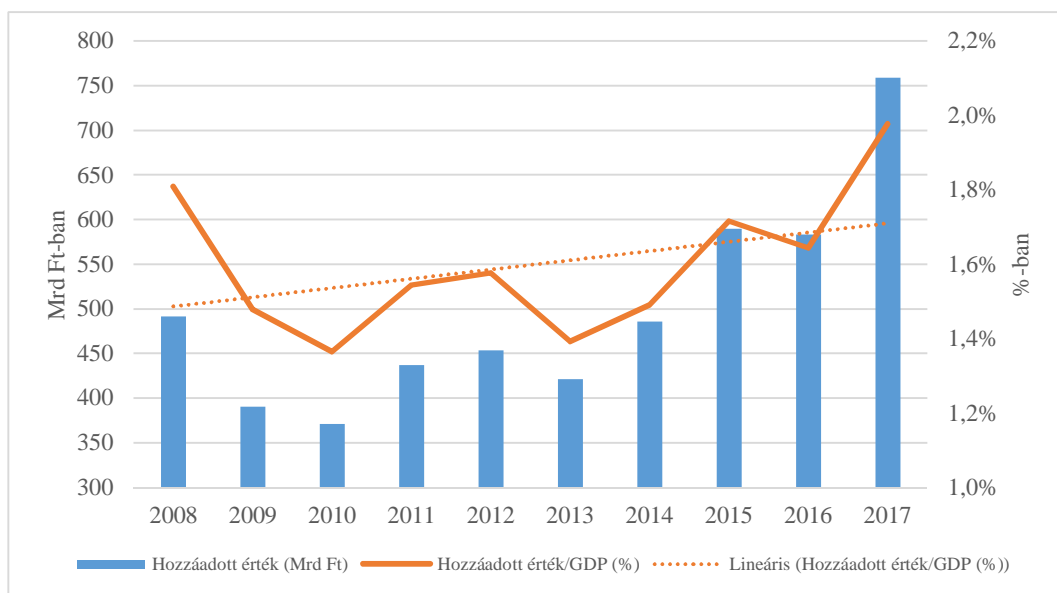
1. A kiválasztott 62 gazdasági társaság hozzájárulása a GDP-hez

A társaságok GDP-hez való hozzájárulása kiszámításakor az adózás előtti eredményből indultunk ki, amelyhez hozzáadtuk a személyi jellegű ráfordítások és az értékcsökkenés összegét. Az így képzett számadat tartalma alapelemeiben hasonló a GDP és a Bruttó hozzáadott érték mutatók számítása során a KSH által alkalmazott módszertanhoz, ezért alapját képezheti a társaságok GDP-hez történő hozzájárulása elemzésének.

A kiválasztott 62 társaságra vonatkozóan évenként összesítettük az adózás előtti eredményt, a személyi jellegű ráfordítást és az elszámolt értékcsökkenést, meghatározva ezzel a hozzáadott értéket, majd ezt viszonyítottuk az adott évi folyó áron számított bruttó hazai termék (GDP) értékéhez. Ezt szemlélteti a **10. számú ábra**.

10. számú ábra:

A 62 társaság hozzájárulása a GDP-hez

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A 10. számú ábráról leolvasható, hogy a kiválasztott 62 társaság hozzájárulása a GDP-hez 1,4% és 2,0% között ingadozik a 2008-2017. évek között.

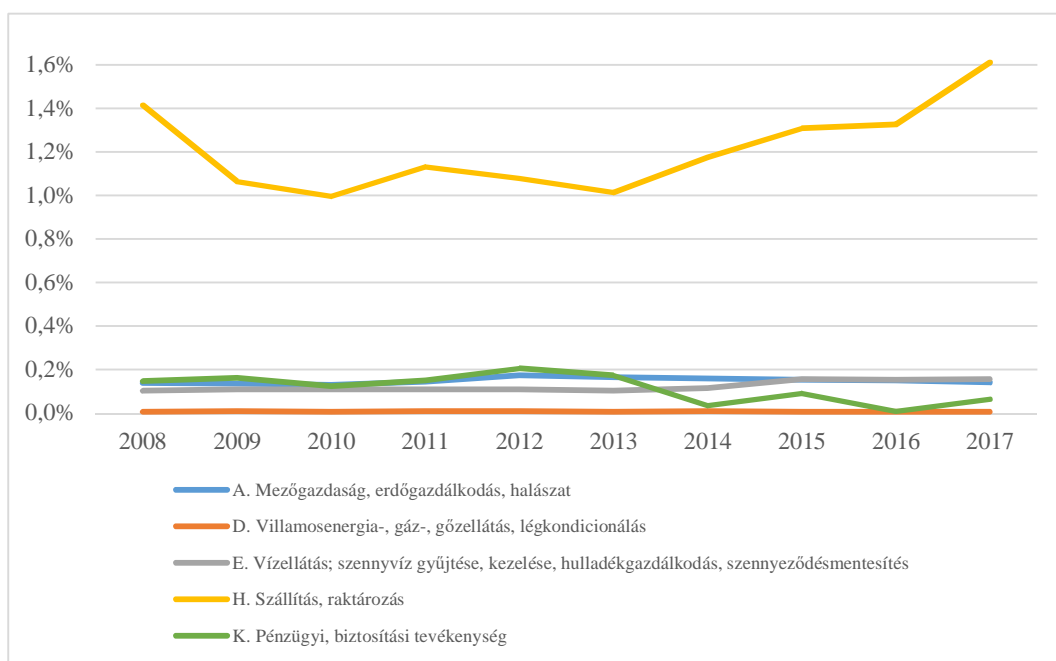
Az elemzéshez kiválasztott 62 társaságot az 1. számú melléklet tartalmazza. A társaságok közül 13 társaság csak 2008-ban vagy azt követően jött létre, így az összevont adatok alakulására, az időközben létrejövő újabb társaságok is hatással voltak. Ugyanakkor a jogelődjeik teljesítményét megfelelő információk hiánya miatt nem tudtuk figyelembe venni. Ez némi torzítást visz az adatokba.

A válságos években csökkent, 2014. év után pedig nőtt a hozzájárulási arányuk a GDP-hez. A 62 társaság az együttes hozzáadott érték adat alapján konjunktúra-érzékenyebbnek tűnik, mint a 8. számú ábrában szereplő öt nemzetgazdasági ág. A társaságok hozzáadott értékének az átlagosnál mélyebb visszaesése 2010-ban és 2013-ben egyfelől a nemzetgazdasági tendenciához képest egy évvel később következett be, másfelől visszaesése mögött nem konjunkturális folyamatok, hanem néhány nagyobb társaságot érintő tulajdonosi döntések álltak.

Az egy éves eltérés okainak feltárásához nézzük meg először, hogy a 62 társaság hozzájárulása a GDP-hez nemzetgazdasági ágak szerinti bontásban hogyan alakult (lásd a **11. számú ábrát**).

11. számú ábra:

A kiválasztott 62 társaság hozzájárulása GDP-hez nemzetgazdasági ágak szerinti bontásban 2008-2017. évek között (%)

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A 2008-2017. évek közötti időszakban a kiválasztott társaságok közül a legnagyobb mértékben a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó társaságok járultak hozzá a GDP-hez. Hozzájárulásuk meghaladta az 1%-ot. A másik négy nemzetgazdasági ágba tartozó társaságok hozzájárulása minden ág esetében 0,2% alatt maradt. Ezek közül a „Pénzügyi, biztosítási tevékenység” hozzájárulása a GDP-hez eléggé hullámzó, a 2014. évben és a 2016. évben 0%, amely az adózás előtti eredmény jelentős lecsökkenésével magyarázható.

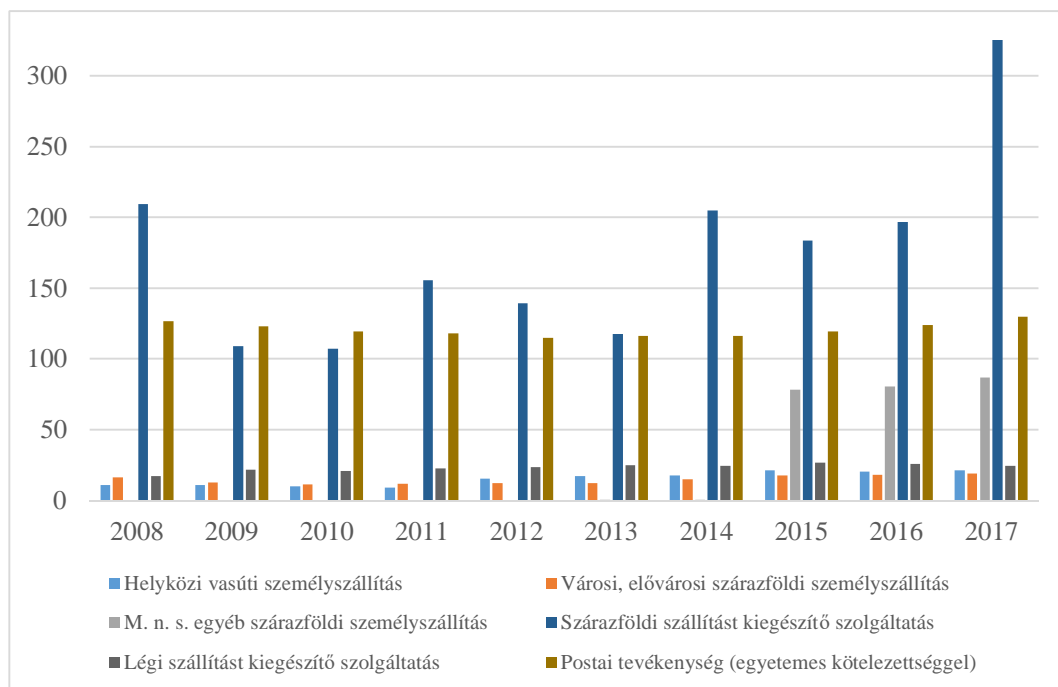
A „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” nemzetgazdasági ág GDP-hez való hozzájárulása 0,1-0,2% között ingadozott. A hulladékgazdálkodási ágazat jelentős változásokon esett át az új hulladék törvény hatályba lépésével. A Ht.¹² előírta, hogy

hulladékgazdálkodási közszolgáltatást csak és kizárólag többségi állami vagy önkormányzati tulajdonú nonprofit szervezetek végezhetnek. A hulladékgazdálkodási közfeladatot ellátó 28 társaság többségi önkormányzati tulajdonba tartozik.

Visszatérve a kiinduló kérdésre, a hozzáadott érték visszaesésének GDP-hez képest kimutatott egy éves csúszása az öt nemzetgazdasági ág közül a „Szállítás, raktározás” ágba tartozó, kiválasztott társaságokra volt jellemző. Ebben a nemzetgazdasági ágba 20 kevésbé konjunktúra érzékenynek tekintett állami társaságot azonosítottunk be, amelyek a TEÁOR'08 szerinti besorolás alapján tíz különböző főtevékenységbe tartoztak. Az ábra a TEÁOR'08 szerinti besorolás szerinti tíz főtevékenység közül csak azokat a főtevékenységeket tartalmazza, amelyeknek 9 Mrd Ft-ot meghaladó mértékű a hozzájárulásuk a GDP-hez, így ennek a feltételnek 15 társaság felelt meg, amelyek a TEÁOR'08 szerinti besorolás alapján hat főtevékenységben működtek. A **12. számú ábra** a hozzáadott érték alakulását szemlélteti a 15 társaságra vonatkozóan.

12. számú ábra:

A „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó, 15 kiválasztott társaság hozzáadott értéke a társaságok főtevékenysége szerinti csoportosításban, a 2008-2017. években (Mrd Ft-ban)

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóinak alapján

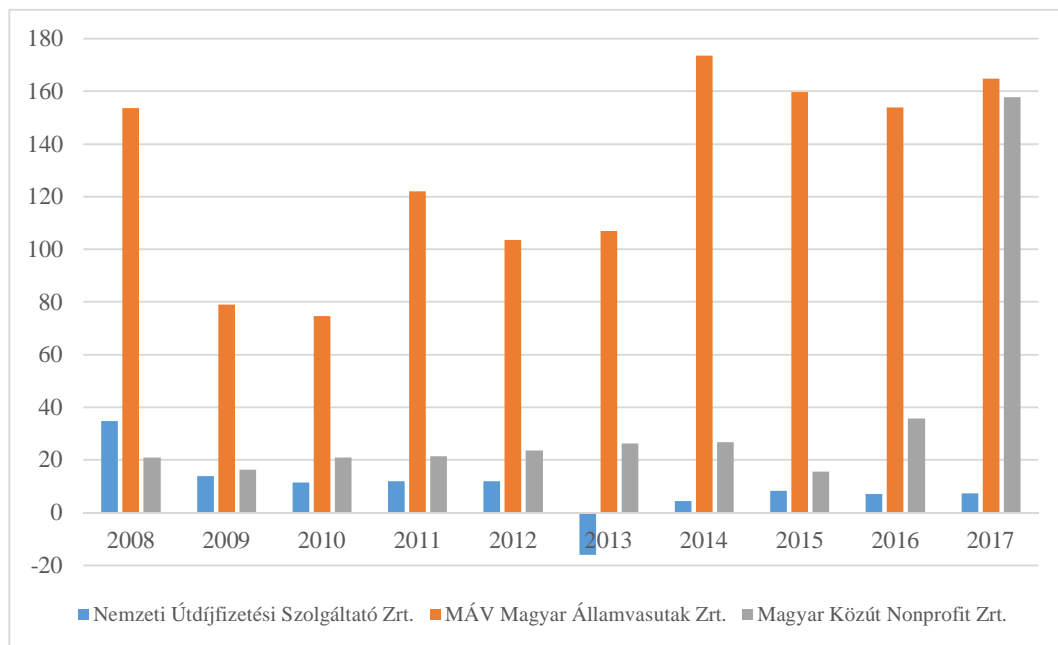
A „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó 20 társaságon belül a GDP-hez a legnagyobb mértékű hozzájárulást a „Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás” főtevékenységet végző társaságok nyújtották. Ide tartozik a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt., a MÁV Zrt.¹³ és a Magyar

Közút Nonprofit Zrt. E három társaság által előállított hozzáadott érték változását mutatja a **13. számú ábra** társaságonként.

13. számú ábra:

A kiválasztott „Szárzöldi szállítást kiegészítő szolgáltatás” főtevékenységet végző három társaság hozzáadott értéke a 2008-2017. években (Mrd Ft-ban)

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A fenti három állami tulajdonú gazdasági társaság hozzájárulásának nagysága legnagyobb a GDP-hez a kevésbé konjunktúra érzékeny állami társaságok közül. A háromból kettő társaságnál, a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt.-nél és a MÁV Zrt.-nél jellemző az, hogy a hozzáadott érték visszaesése a GDP visszaeséséhez képest egy év késéssel, a 2009. év helyett a 2010. évben érte el a mélypontot. Az egy éves csúszás hatása ágazati szinten jelentős, azonban nemzetgazdasági szinten nem számottevő. A továbbiakban megnéztük, hogy ennél a két társaságnál mi okozta az egy éves csúszást.

A MÁV Zrt. esetében a hozzáadott érték a 2009-2010. években volt a legalacsonyabb. A 2010. évi visszaesés a MÁV Zrt. esetében egy folyamat eredménye volt. 2009-től csökkent az elszámolt személyi jellegű ráfordítás és értékcsökkenés, azonban ennek ellenére az adózás előtti eredmény a 2008. évi +42,9 Mrd Ft helyett 2009-re negatívvá vált, -33,9 Mrd Ft összegben. Ez a tendencia 2010-re is folytatódott, -35,8 Mrd Ft volt a negatív adózás előtti eredmény. A 2009-2010. évi nagyarányú visszaesés lényegében a 2008. évi egyszeri bevételek elmaradása miatt keletkezett. A 2008. évben egyszeri bevételként jelentkezett a MÁV CARGO Zrt. részvényeinek értékesítése során a bevétel és a névérték közötti különbözetként realizált 68,2 Mrd Ft árfolyamnyereség, valamint a Kormány által elengedett 14,5 Mrd Ft tartozás. Továbbá a 2010. évi visszaeséshez hozzájárult még a MÁV Zrt. 2010. évi kiegészítő melléklete szerint a belföldi értékesítés nettó árbevételének csökkenése, ebben elsősorban a vasúti pályahálózat működtetés és a vasúti jármű bérbeadás előző évhez viszonyított kisebb árbevétele játszott szerepet.

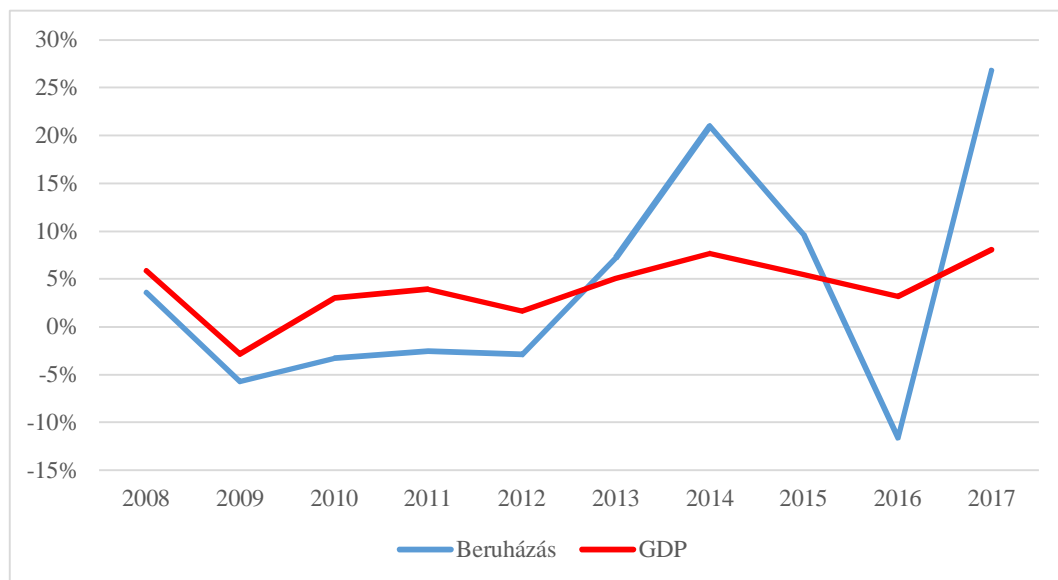
A Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt.-nél a 2009-2010. évek közül a 2010. évben volt alacsonyabb a hozzáadott érték, 11,6 Mrd Ft, a változás az előző évhez képest 2,3 Mrd Ft csökkenés volt. A hozzáadott érték mindhárom összetevője, az adózás előtti eredmény, a személyi jellegű ráfordítások és az értékcsökkenés összege is csökkent a 2009. évhez képest 2010-re. A legnagyobb összegben, több mint 2 Mrd Ft-tal az adózás előtti eredmény csökkent 2010-re, annak ellenére, hogy a nettó árbevétel minimális növekedést mutatott. A csökkenés fő oka az egyéb bevételek 1 Mrd Ft-os csökkenése és az anyagjellegű ráfordítások 1 Mrd Ft-os növekedése. Az egyéb bevételek csökkenését a céltartalék feloldása, a túlsúlyos járművek túlsúlydíja, a pótdíjbevétel és a tárgyi eszköz értékesítés csökkenése okozta. Az anyagjellegű ráfordítások növekedése döntően a gyorsforgalmi utak felújítási értéke Közlekedésfejlesztési és Koordinációs Központ részére, közvetített szolgáltatásként történő átadásának növekménye, 1,1 Mrd Ft miatt következett be.

A GDP növekedési ütemében a 2012. évben mutatkozott – 2009. év után – megtorpanás. Ez a visszaesés a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt.-nél a 2013. évre tolódott át, mivel a társaságnál a hozzáadott érték összege a 2008-2017. évek közötti időszakban a 2013. évben volt a legalacsonyabb (-15,9 Mrd Ft). A 2013. évben önmagában a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. -25,9 Mrd Ft negatív adózás előtti eredménye okozta az egy éves csúszást a GDP-hez képest. A Zrt. 2013. évi kiegészítő melléklete szerint a jelentős veszteség egyik oka a 2013. november 1-i üzletág átadás keretében a Magyar Közút Nonprofit Zrt. részére ingyenesen átadott vagyon rendkívüli ráfordításként kimutatott könyv szerinti értéke, amelynek összege 16,8 Mrd Ft. Ezt mérsékelte az üzletág átadásnak köszönhetően az MNV Zrt.¹⁴-vel szembeni kötelezettség és EU-s finanszírozásból megvalósult beruházások átadása miatt a Társaság által elszámolt 2,1 Mrd Ft rendkívüli bevétel. A jelentős veszteség másik oka a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központtal szemben fennálló, 2013-as üzemeltetési és karbantartási, valamint fenntartási munkákhoz kapcsolódó vevőkövetelésre elszámolt 12,9 Mrd Ft összegű, egyéb ráfordítások között kimutatott értékvesztés. Összességében a 2013. évi visszaesés nemcsak a gazdasági folyamatok, hanem a tulajdonosi döntés következménye is.

2. A kiválasztott 62 gazdasági társaság beruházásainak súlya a teljes magyar gazdaság beruházásaihoz viszonyítva

Az előző pontban foglaltak szerint kiválasztott 62 társaság (a továbbiakban: kiválasztott társaság) hozzájárulása a GDP-hez 1,4-2,0% között mozgott, súlyuk nem jelentős. A következőkben áttekintjük, hogy e társaságok beruházásai milyen arányt képviseltek a magyar gazdaság beruházásaihoz képest. Ehhez először a **14. számú ábra** alapján értékeltük, hogy a magyar gazdaságban a GDP és a beruházások változása azonos ütemben mozgott-e a 2008-2017. években.

14. számú ábra:

A nemzetgazdasági beruházások változása az előző évhez képest (%)

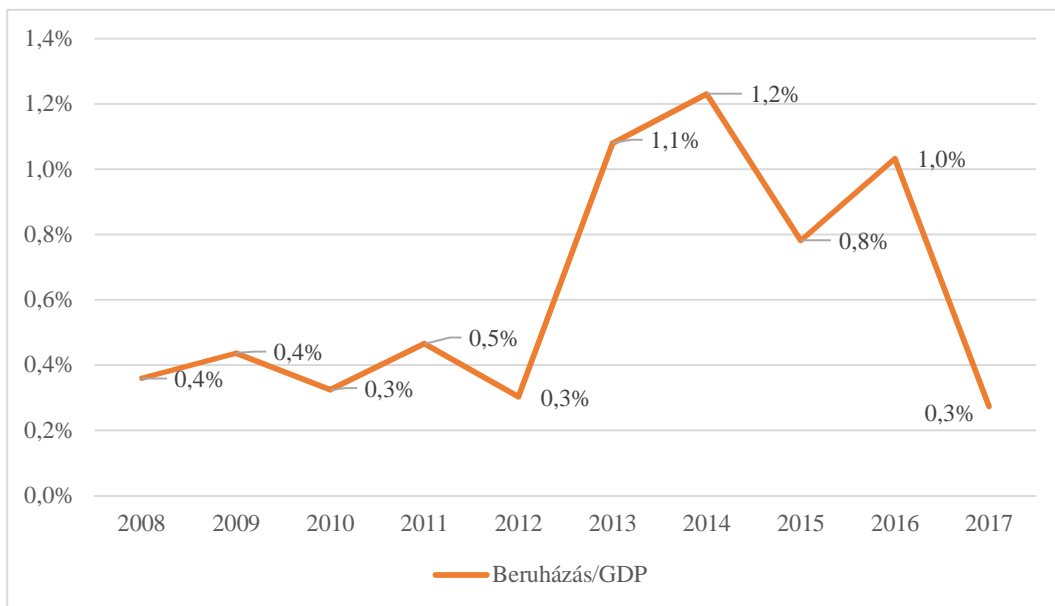
Forrás: ÁSZ szerkesztés, KSH adatok alapján

A GDP előző évhez tapasztalható változása a 2008-2017. években a beruházások változásával lényegében összhangban volt, azonban a beruházások sokkal nagyobb kilengéseket mutattak. A beruházások a 2010-2012. évek közötti időszakban még csökkentek, a GDP pedig nőtt, a 2016. évben pedig a GDP nőtt, a beruházások pedig csökkentek. Az előző évhez képest az egyik legerőteljesebb növekedést a 2014. évben mutatta a beruházások értéke. A másik szélsőséget a 2016. évre tapasztalt visszaesés, majd a hatalmas arányú 2017. évi növekedés jelentette.

A 2016. évben a beruházások jelentős visszaesését a 2007-2013-as uniós ciklus forrásainak felhasználásával finanszírozott projektek befejeződése eredményezte, ekkor az előző évi értékhez képest 12,9%-kal visszaestek. 2017-től azonban újra nőtt a beruházási aktivitás, amely részben a 2014-2020-as európai uniós költségvetés ciklus projektjeinek volt köszönhető. (KSH, 2017) A kiválasztott állami társaságok által végzett beruházások GDP-hez képesti arányát mutatja be a **15. számú ábra**. Az ábráról leolvasható, hogy a kiválasztott 62 társaság által végzett beruházások értéke a 2013-2016. években érte el a legnagyobb arányt a GDP-hez képest egyrészt a 2007-2013-as uniós költségvetésből finanszírozott beruházások megvalósítása, másrészt a 2014-2020-as uniós keretből megítélt támogatások felhasználása következtében.

15. számú ábra:

A kiválasztott állami társaságok által végzett beruházások GDP-hez viszonyított arányának változása a 2008-2017. években (%-ban)

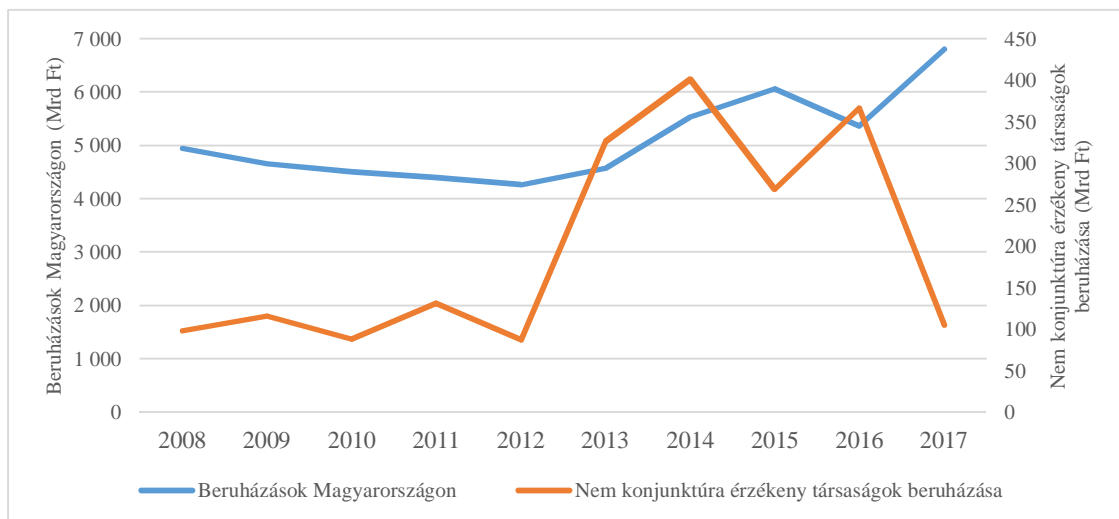

Forrás: ÁSZ szerkesztés, KSH 3.1.1. és 62 kiválasztott társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

Megvizsgáltuk, hogy a kiválasztott állami társaságok által végzett beruházások aránya a nemzetgazdaság beruházásaihoz képest miként alakult. Számításaink szerint a 2008-2017. években 1,5-7,3% között mozgott. A kiválasztott társaságok beruházásainak súlya a 2012. évtől (2,0%-ról) jelentősen – a 2013. évre 7,1%-ra, 2014. évre 7,3%-ra – emelkedett döntően a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó MÁV Zrt. beszámolójában kimutatott beruházások hatására. Az ezt megalapozó értékatatok változását szemlélteti a **16. számú ábra**.

16. számú ábra:

A kiválasztott állami társaságok által végzett beruházások és a nemzetgazdasági beruházások nagyságának változása a 2008-2017. években

Forrás: ÁSZ szerkesztés, KSH 3.2. és 62 kiválasztott társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

A nemzetgazdasági beruházások a 2014-2015. és a 2017. években, míg a kiválasztott társaságok beruházása a 2013-2014. és 2016. években vette fel a legmagasabb értéket, amely az uniós források elérhetőségével hozható összefüggésbe. Az **1. számú táblázat** mutatja be a kiválasztott 62 társaság által teljesített beruházási kiadások változását, valamint azok nemzetgazdasági ágankénti összetételét.

1. számú táblázat:

A kevésbé konjunktúra érzékeny 62 állami társaság által végzett beruházások nagysága, illetve összetétele nemzetgazdasági áganként a 2008-2017. években

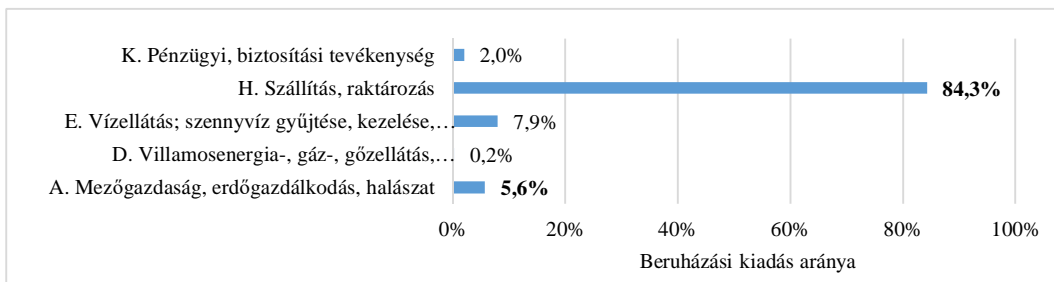
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
A. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	11,11	8,56	7	9,87	9,82	12,53	13,75	14,7	11,17	13,68
D. Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1,09	1,39	0,94	0,11	0,2	0,29	0,23	0,22	0,21	0,17
E. Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	17,1	14,82	19,45	18,71	14,86	9,64	18,46	18,29	13,09	12,4
H. Szállítás, raktározás	64,81	87,19	57,16	93,98	58,04	302,85	367,7	232,42	340,93	72,54
K. Pénzügyi, biztosítási tevékenység	3,84	3,67	3,81	9,07	4,37	1,48	1,35	3,41	1,35	6,55
Beruházások összesen	97,95	115,63	88,36	131,74	87,29	326,79	401,49	269,04	366,75	105,34

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a 62 kiválasztott társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

A kiválasztott társaságok beruházási kiadásai a 2013-2016. években érték el kiugró értéket, elsősorban a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó állami társaságok beruházásai révén. (A 2017. évi visszaesés is itt következett be.) Számottevő volt még az erdőgazdálkodást végző társaságok, a víz-, szennyvíz-, hulladék kezelés, szennyeződésmegelőzés és a pénzügyi, biztosítási tevékenység beruházási kiadása. A 62 társaság 2008-2017. években felmerült összes beruházási kiadása nemzetgazdasági ágankénti megoszlását a **17. számú ábra** mutatja be.

17. számú ábra:

A kiválasztott társaságok 2008-2017. években teljesített beruházási kiadásainak nemzetgazdasági ágankénti megoszlása

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a 62 kiválasztott társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

Az ábrán látható, hogy a kiválasztott társaságok által teljesített 2008-2017. évi beruházási kiadások döntő része három nemzetgazdasági ágban jelentkezett. Ezt részletezi a **2. számú táblázat**.

2. számú táblázat:

A kiválasztott társaságok száma és az általuk megvalósított beruházások összege három nemzetgazdasági ágban

Nemzetgazdasági ág	Beruházás aránya	Társaságok száma	Beruházás összege Mrd Ft-ban
Szállítás, raktározás	84,3%	20	1677,6
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegelőzés	7,9%	8	156,8
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	5,6%	31	112,2
Összesen	94,6%	59	1946,6

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A 2. számú táblázatból kiolvasható, hogy a három nemzetgazdasági ágba tartozó 59 kiválasztott társaság a 2008-2017. évek között 1946,6 Mrd Ft összegben végzett beruházást. Ez a 62 társaság beruházási teljesítményének 94,6%-át tette ki. A fenti három nemzetgazdasági ág közül a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó társaságokat főtevékenységként csoportosításban célszerű tovább elemezni annak érdekében, hogy behatároljuk a nagyobb és folyamatos beruházás igényű, nem konjunktúra érzékeny tevékenységet végző társaságokat.

A **3. számú táblázat** mutatja be a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágban a legnagyobb beruházási teljesítménnyel rendelkező főtevékenységeket.

3. számú táblázat:

A kevésbé konjunktúra érzékeny állami társaságok beruházási kiadásai a 2008-2017. években a H. „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágban, főtevékenységenként

Főtevékenységek	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Helyközi vasúti személyszállítás	2,8	13,5	31,8	10,2	11,1	7,2	15,7	27,9	22,9	13,5
Városi, elővárosi szárazföldi személyszállítás	3,0	1,6	0,9	0,2	0,4	1,4	13,5	2,4	1,7	2,0
M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	17,1	6,0
Csővezetékes szállítás	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1	21,8	8,3	3,8	0,0	0,0
Belvízi személyszállítás	0,6	0,2	0,3	0,1	0,2	0,0	0,1	0,3	0,4	0,8
Raktározás, tárolás	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás	49,0	60,9	20,0	71,4	23,9	264,9	319,0	173,4	287,0	41,3
Ebből MÁV Zrt.	45,6	58,0	18,8	21,8	19,9	182,4	255,6	133,7	210,6	33,5
Vízi szállítást kiegészítő szolgáltatás	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás	2,8	1,2	1,0	3,9	3,9	1,2	0,3	4,1	2,5	2,2
Postai tevékenység (egyetemes kötelezettséggel)	6,4	9,5	3,1	8,0	7,2	6,2	10,7	5,9	9,2	6,6

Forrás: ÁSZ szerkesztés, az érintett 20 állami társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

A táblázat azt mutatja, hogy a nemzetgazdasági ágon belül folyamatosan és legnagyobb összegben a szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatást végző társaságok (MÁV Zrt., Nemzeti Útdíjfizetési Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.) végeztek beruházást a 2008-2017. években. A táblázatból jól látható, hogy az érintett 20 társaság közül az ágazat beruházási teljesítményét alapvetően a MÁV Zrt. beruházásai képezték.

A 2008-2017. években folyamatosan, egyenletesen és jelentősebb összegben a Postai tevékenység (egyetemes kötelezettséggel) főtevékenységénél a Magyar Posta Zrt. beruházásai jelentkeztek még.

A szárazföldi személyszállítás főtevékenység keretében kezdte meg működését 2013-ban jogutódként a hat regionális közlekedési központ, amelyek 2015-től végeztek nagyobb, több Mrd Ft-os beruházásokat. A városi személyszállítást végző VOLÁNBUSZ Zrt.¹⁵ beruházásai is rendszeresen jelentkeznek, Mrd Ft-os nagyságrendűek, azonban – a 2014. év kivételével – kisebb súlyt képviseltek a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ág beruházásai között.

A 2012-2015. években jelentős, 2013-ban a legnagyobb, 21,8 Mrd Ft összegű beruházást valósított meg a csővezetékes szállítás főtevékenységű Magyar Gáz Tranzit Zrt., amely 2012-től a magyar-szlovák földgázszállító összekötő vezeték megépítésére és üzemeltetésére alapított projektársaságként működött. Az uniós támogatásból megvalósított határkeresztesző földgázvezeték 2015. évben megkezdte működését. A társaság a 2016-2017. években alapvetően üzemeltetési feladatot végzett, ezt tükrözték a minimálisra csökkent beruházási kiadásai is. Ezekre tekintettel ezt a beruházásfajtát, illetve a társaságot az anticiklikus gazdaságpolitika eszközeként akkor lehetne alkalmazni, hogyha a

kormányzati szintű döntés születne újabb gázvezeték építésről, mivel a meglévő már nem kíván (pár évig) nagyobb beruházási kiadást.

A **4. számú táblázat** összegzi a „Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” nemzetgazdasági ágban működő kevésbé konjunktúra érzékeny állami társaságok beruházásainak összetételét főtevékenységként.

4. számú táblázat:

A kiválasztott állami társaságok beruházási kiadásai a 2008-2017. években a „Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés” nemzetgazdasági ágban, főtevékenységként

Főtevékenységek	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Víztermelés, -kezelés, -ellátás	4,7	5,2	9,1	6,6	8,2	6,7	8,0	9,9	5,8	5,9
Nem veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	2,1
Veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása	12,4	9,6	10,3	12,1	6,7	2,9	10,5	8,4	5,0	4,4

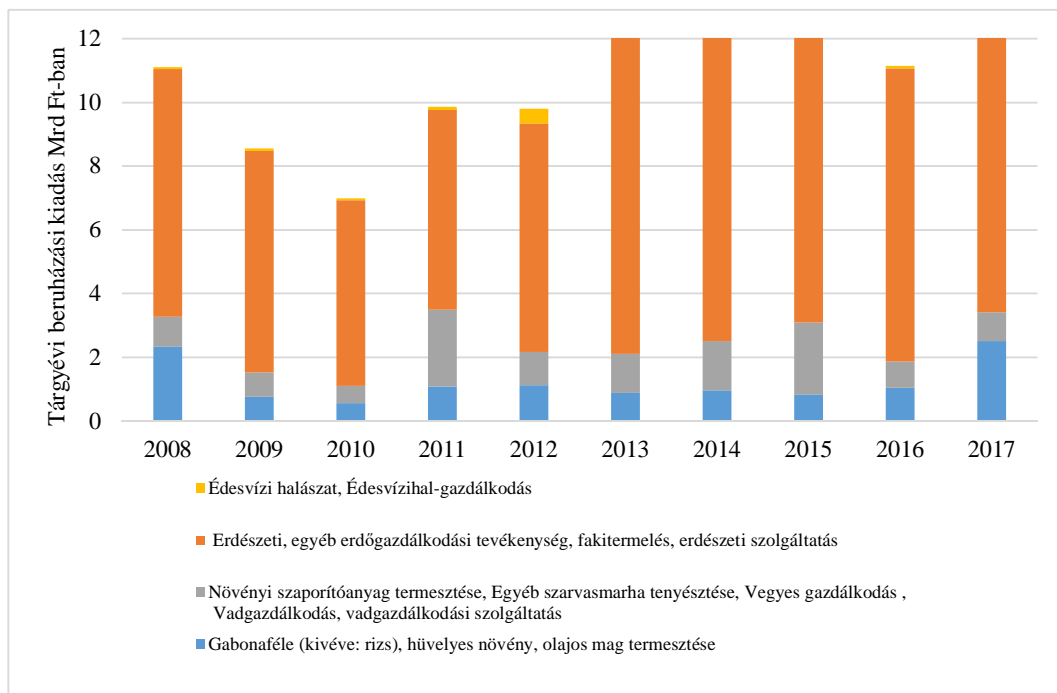
Forrás: ÁSZ szerkesztés, az érintett 8 állami társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

Ebben a nemzetgazdasági ágban a 2008-2017. években legnagyobb együttes beruházási teljesítményt a veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása főtevékenységi körben a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nkft. nyújtotta. Beruházási kiadásai a nemzetgazdasági ág érintett társaságai beruházásainak 52,6%-át tették ki a 2008-2017. években. Szintén folyamatosan, jelentős összegben, a kapcsolódó 2008-2017. évi beruházási kiadások 44,7%-ában valósított meg az öt regionális vízmű Zrt. fejlesztéseket. A nem veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása főtevékenységgel működő ATEV Zrt. beruházási kiadásairól csak a 2016-2017. évekre állt rendelkezésre információ a társasági beszámoló kiegészítő mellékleteiből. Ez alapján jelentősebb, folyamatos beruházási tevékenység valószínűsíthető a társaságnál.

A kiválasztott állami társaságok harmadik legnagyobb beruházási teljesítménye a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” nemzetgazdasági ágban valósult meg, amelynek főtevékenységkénti összetételét a **18. számú ábra** szemlélteti.

18. számú ábra:

A kiválasztott állami társaságok beruházási kiadásai a 2008-2017. években a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágban”, főtevékenységként

Forrás: ÁSZ szerkesztés, az érintett 31 állami társaság 2008-2017. évi beszámolója alapján

E nemzetgazdasági ágon belül a kiválasztott állami társaságok 2008-2017. évi beruházási kiadásainak 75,5%-a 21 erdészeti társaságnál merült fel. Folyamatos beruházási tevékenységet mutatnak még a gabonaféle, hüvelyes növény, olajos mag termesztése főtevékenységgel rendelkező Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. 2008-2017. évi beruházási kiadásai.

A továbbiakban azt vizsgáljuk, hogy kiválasztott társaságok beruházásaikat milyen mértékben alapozták a hazai és uniós támogatásokra, illetve a saját forrásokra, annak értékelése végett, hogy e társaságok beruházási tevékenysége mennyiben állítható az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába.

4. A kiválasztott állami társaságok fejlesztéseinek a hazai és az EU Strukturális alapjaiból származó támogatás aránya

1. A kiválasztott gazdasági társaságok fejlesztéseiben az EU Strukturális alapjaiból származó támogatás részesedése

Az EMIR rendszer Támogatott projekt kereső felülete alapján lekérdeztük az elemzéshez kiválasztott társaságok által elnyert uniós projekteket fejlesztési programok szerinti csoportosításban. A felületen öt fejlesztési program – az EU 2007-2013¹⁶, az NFT¹⁷, a KTIA¹⁸, az ÚSZT¹⁹, valamint a Széchenyi 2020 – lekérdezésére van lehetőség. Az EMIR adatbázis alapján az elemzéshez kiválasztott 62 társaság összesen 259 támogatásban részesült. Az **5. számú táblázat** összegzi, hogy az uniós fejlesztési programokból a kiválasztott 62 társaság mekkora összegben részesedett. (A táblázat csak négy fejlesztési programot tartalmaz, mivel az Új Széchenyi Terv keretében megítélt támogatásokat, melyek a 2011-2013. évek közötti időszakra vonatkoznak az Új Magyarország Fejlesztési Terv is tartalmazta, így a duplikáció elkerülése érdekében az utóbbiak kiszűrésre kerültek.)

5. számú táblázat:

A kiválasztott társaságok által az uniós forrással támogatott fejlesztési programokból elnyert támogatás a 2007-2018. évek között

Fejlesztési Programok	Társaságok száma	Megítélt támogatás (Mrd Ft)
EU 2007-2013	42	475,6
NFT	19	7,2
KTIA	5	1,0
Széchenyi 2020	30	134,7
Összesen	50*	618,4

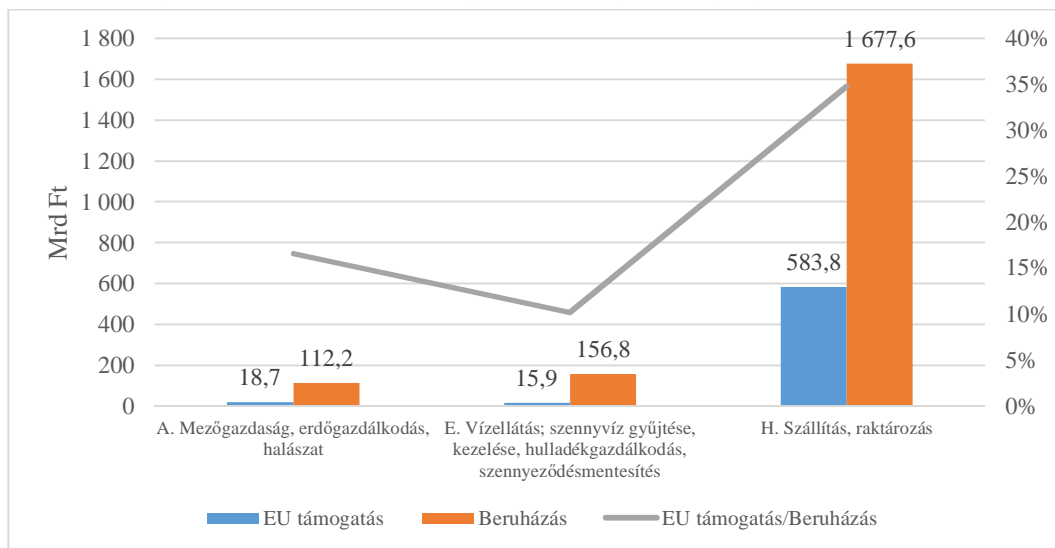
Forrás: ÁSZ szerkesztés, EMIR adatok alapján

*Néhány társaság több fejlesztési programból is részesült támogatásban, 12 társaság pedig nem szerepelt a támogatottak között

Az uniós fejlesztési programokból támogatásban részesült 50 társaság közül 29 társaság a „Mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat” nemzetgazdasági ágazatba tartozott, 15 társaság a Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágban, 6 társaság pedig a „Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyazé debatesítés” nemzetgazdasági ágban működött. A „Pénzügyi, biztosítási tevékenység” és a „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás” nemzetgazdasági ágba sorolt társaságok közvetlenül nem részesültek uniós támogatásban. Erre tekintettel három nemzetgazdasági ág esetében tudtuk megvizsgálni, hogy az uniós források mekkora részarányt képviseltek a beruházások finanszírozásában. A kapott eredményt a **19. számú ábra** szemlélteti.

19. számú ábra:

A 2008-2017. évek között megvalósult beruházások és elnyert uniós források összege az 50 uniós támogatásban részesült társaságnál, nemzetgazdasági ágak szerint bontásban

Forrás: ÁSZ szerkesztés, EMIR adatok és a társaságok beszámolóí alapján

A 19. számú ábra alapján látható, hogy a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ág beruházásának értéke kiemelkedő. Az 1 677,6 Mrd Ft értékű beruházás 35 százalékát uniós források finanszírozták. A megítélt uniós támogatások 56,7%-át a Magyar Közút Nonprofit Kft., a 23,6%-át a GYSEV Zrt.²⁰ és a 18,4%-át a MÁV Zrt. kapta meg.

A 20. számú ábráról az is leolvasható, hogy beruházások értéke jelentősen meghaladta az uniós támogatások értékét, azaz a társaságok beruházásait nem csak uniós forrásból finanszírozták. Ezért megvizsgáltuk, hogy a beruházások finanszírozásában mekkora szerepet játszott a hazai támogatás.

2. A kiválasztott gazdasági társaságok fejlesztéseinél az állami támogatás aránya

A 62 kiválasztott társaság közül kiemelkedő mértékű beruházást a „Szállítás, raktározás” nemzetgazdasági ágba tartozó a MÁV Zrt., a Magyar Közút Nonprofit Zrt. végeztek. Ezért elsőként e két társaság beruházásainak forrásait vizsgáltuk meg részletesen.

A MÁV Zrt. kiegészítő mellékleteinek áttekintését követően megállapítottuk, hogy a 2013. évtől a beruházások között mutatta ki a NIF Zrt.²¹ és a NISZ Zrt.² által lebonyolított beruházások vagyonekezelésbe vételét, ezért a 2013-2016. évek között jelentősen megnőtt a tárgyévi beruházások beszerzésének értéke.

² A NISZ Zrt. kizárólagos állami tulajdonú gazdasági társaság, amelynek fő tevékenysége teljes körű infokommunikációs szolgáltatások nyújtása az állami és kormányzati szervek számára. A beruházási tevékenysége inkább immateriális javakhoz és nem tárgyi eszközökhöz kötődik, ezért arra nem tér ki az elemzés.

A NIF Zrt. – mint építető – központi költségvetési és európai uniós támogatásból a koncessziós szerződés keretében megvalósuló utak kivételével az országos közutakon és a vasúti pályahálózaton, valamint az ahhoz kapcsolódó ingatlanokon, továbbá a vízi, kerékpáros közlekedést elősegítő, valamint az Intermodális Csomópontok építésének tekintetében létesítési, felújítási és fejlesztési feladatokat lát el az állam nevében és az állami tulajdonon megvalósuló fejlesztés esetén az állam javára a társaság 2017. évi kiegészítő melléklete szerint. A társaság – mint az állami beruházásokat megvalósító projektársaság – üzleti tevékenységet nem folytat. A társaság a készletek között mutatja ki az alaptevékenységként végzett befejezetlen beruházások értékét, halasztott bevételek között a kapott hazai és uniós támogatásokat, a beruházás állam nevébe eljáró szervezetnek történő átadásáig. A társaság által végzett beruházások és a kapcsolódó halasztott bevételek alakulását mutatja be a **6. számú táblázat**. A táblázatból megállapítható, hogy a NIF Zrt. által lebonyolított beruházások összege a 2013-2017. években volt a legmagasabb. Ezen években történt meg az elkészült beruházások átadása is a legnagyobb összegben, többek között a MÁV Zrt. részére is.

6. számú táblázat:

A NIF Zrt. által végzett beruházások és a kapcsolódó halasztott bevétel változása a 2008-2017. években (Mrd Ft)

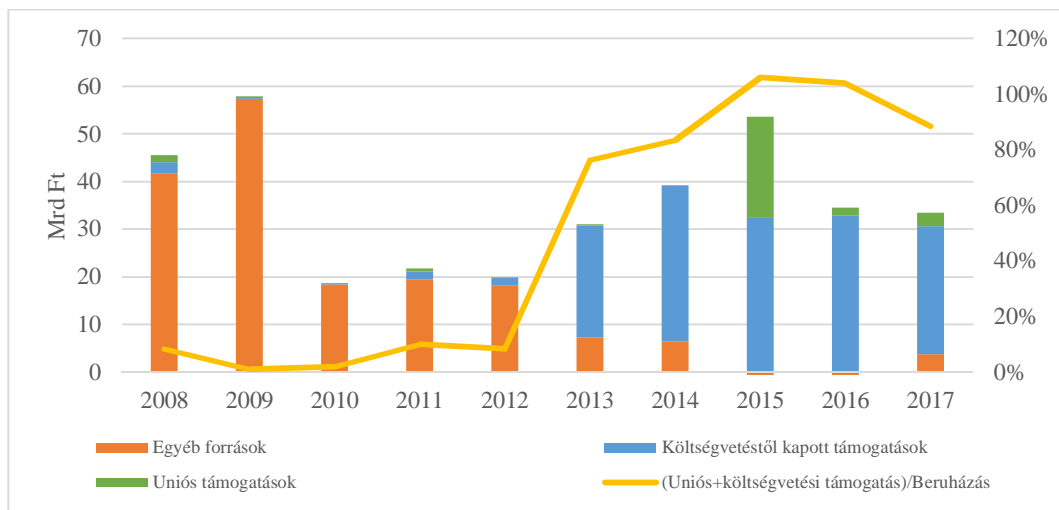
Megnevezés	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
A beruházások tárgyévben:										
teljesített összege	220,0	186,7	150,0	143,2	202,5	251,4	478,0	496,7	186,1	473,1
kivezetett (átadott) összege	3,6	4,2	0,4	3,6	0,6	152,8	533,7	492,6	615,9	117,2
ebből MÁV Zrt.-nek átadott	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	151,4	217,2	83,1	170,3	0,0
záró állománya	545,0	727,5	877,1	1016,7	1218,6	1317,2	1261,5	1265,6	835,8	1191,7
A beruházásokhoz kapcsolódó halasztott bevételek tárgyévben:										
elszámolt uniós és állami támogatások	0,0	617,9	161,2	148,6	185,5	328,5	446,5	426,4	372,6	771,2
záró állománya	0,0	617,9	851,4	1004,3	1189,8	1371,5	1285,6	1200,8	853,0	1282,5

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A fentiekre figyelemmel a MÁV Zrt. beruházási teljesítményértékéből levontuk a vagyonkezelésbe vételhez kapcsolódó beruházási értéket, és a korrigált értéket vettük figyelembe a beruházás forrásainak összevetésekor, amelyet a **20. számú ábra** szemléltet.

20. számú ábra:

A MÁV Zrt. beruházásainak és azok finanszírozási forrásainak az alakulása 2008-2017. évek között

Forrás: ÁSZ szerkesztés, az EMIR és a társaságok beszámolóí alapján

Látható, hogy a MÁV Zrt. beruházási teljesítményértékének legnagyobb részét a 2008-2012. évek között az egyéb források, míg a 2013. évtől kezdődően a költségvetési támogatások finanszírozták. A MÁV Zrt. esetében az egyéb források között számottevő arányt képviseltek a fejlesztési célú hitelek. Az uniós támogatások a MÁV Zrt. beruházási teljesítményértékének csak kis részét tették ki.

A Magyar Közút Zrt. kiegészítő mellékletei alapján a **7. számú táblázatban** összefoglaltuk a társaság beruházásainak forrásait az elemzett időszakra. A 2008-2013. évek közötti időszakban a társaság kiegészítő melléklete nem tartalmazta a támogatásokat a hazai forrású beruházásokra kapott támogatások szerinti bontásban.

7. számú táblázat:

A Magyar Közút Zrt. beruházásainak alakulása forrásonként a 2008-2017. évek közötti időszakban (Mrd Ft)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Fejlesztési támogatás	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,6	0,7	1,0	1,0
Beruházási célú támogatások, hazai forrásból	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,2	0,5	76,0	14,9
Uniós támogatás	6,0	32,8	35,7	0,0	25,8	54,2	67,9	25,3	45,6	6,0
Beruházási érték	1,7	1,9	0,7	48,9	2,0	81,3	63,4	30,1	75,8	5,9

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaság beszámolóí alapján

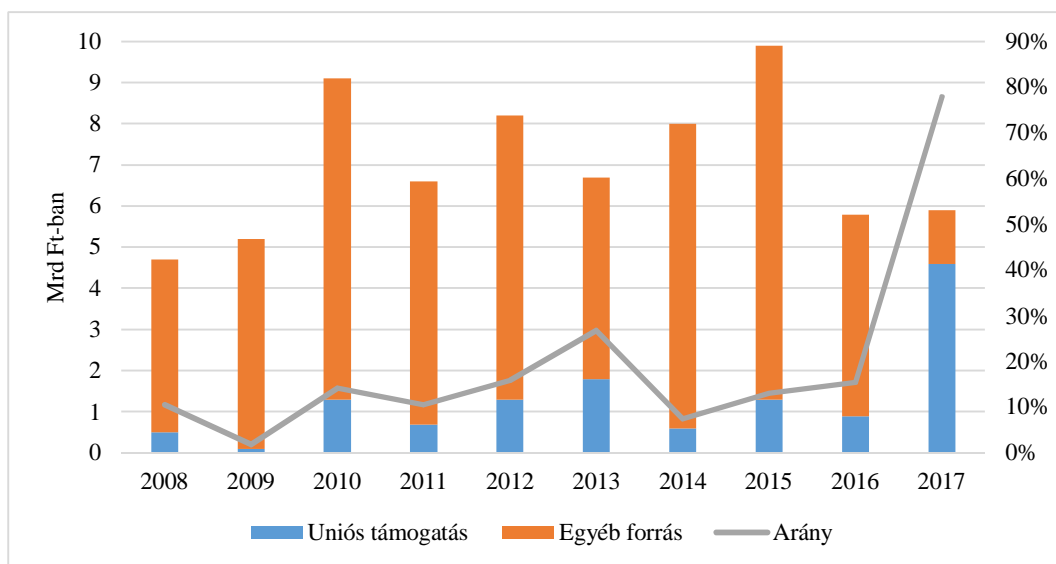
A 7. számú táblázatból látható, hogy az uniós támogatások finanszírozzák a beruházási teljesítményérték nagyobb részét. A társaság a 2008-2017. évek közötti időszakban jelentős összegű uniós támogatásban részesült. A Magyar Közút Zrt. kiegészítő mellékletei alapján az Új Magyarország Fejlesztési Terv – Regionális Operatív Programok keretein belül, a 2007-2008. évek között 1 079,9 km 4 és 5 számjegyű közút újult meg. A 2010-2013 akciótervi időszakban 2014. évig 912 km út került felújításra. A 2016. és 2017. években a társaság jelentős összegű hazai forrású beruházásokra kapott támogatást, amely a közlekedés feltételeinek javításához, az út- és hídfelújításhoz, a közlekedésbiztonsági és forgalomtechnikai beavatkozásokhoz, illetve a felújítási, karbantartási és fejlesztési feladatokhoz kapcsolódott.

Az elemzett időszakban a második legnagyobb beruházási tevékenység a „Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmntesítés” nemzetgazdasági ágban valósult meg. A 2008-2017. években megvalósult 156,8 Mrd Ft értékű beruházás 44,7%-a az öt regionális vízi közmű társasághoz, 52,6%-a a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft.-hez köthető. Az utóbbi által a 2008-2017. években végzett, 82,4 Mrd Ft értékű beruházást csak hazai forrásból, teljes egészében támogatásból, döntően a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapból²² kapott fejlesztési támogatásból finanszírozták.

Az öt regionális vízi közmű társaság esetében hazai támogatás a beszámolókból minimális mértékben volt beazonosítható. Előfordult NIF Zrt. által továbbutalt támogatás, innovációs és önkormányzati támogatás. Ezen társaságoknál az uniós támogatási programokhoz /jellemzően KEOP²³/ kapcsolódóan tárgyévben beérkezett támogatás összegét a halasztott bevételek növekménye alapján vettük figyelembe. A beszámolók kiegészítő mellékletei alapján meghatározott uniós támogatás összegét, arányát a beruházásokban szemlélteti a **21. számú ábra**.

21. számú ábra:

Az öt regionális vízi közmű társaság beruházásai, azok forrásai és az uniós támogatások aránya a 2008-2017. évek közötti időszakban

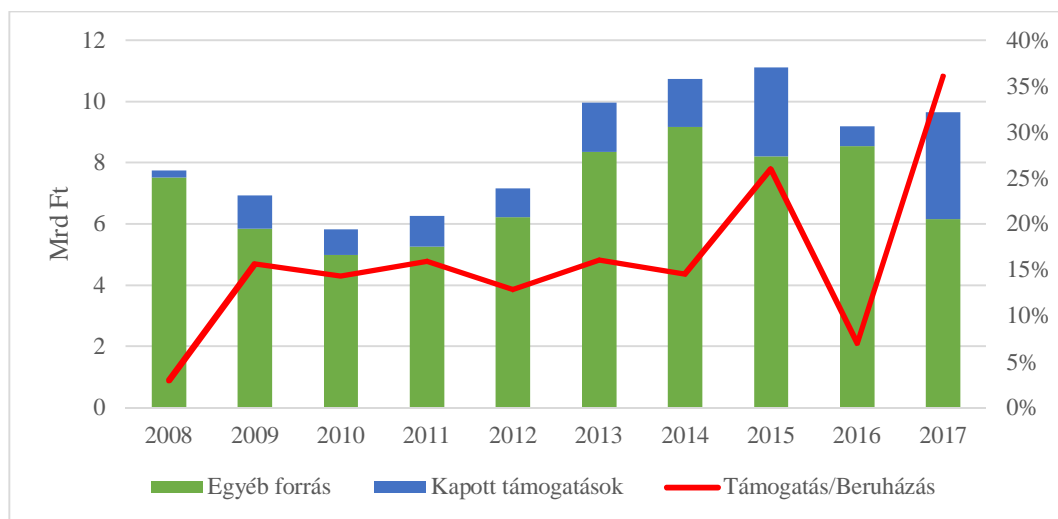
Forrás: ÁSZ szerkesztés, az EMIR és a társaságok beszámolói alapján

A 21. számú ábrából leolvasható évenkénti beruházási értékek és az uniós támogatás aránya alacsony, 2013. és 2017. kivételével 20% alatti. (A tendenciák feltárását nehezíti, hogy az uniós támogatásokról az EMIR rendszerből és a beszámolókból elérhető információk nem egyeznek.)

A „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” nemzetgazdasági ágba tartozó 31 társaságból az erdőgazdálkodási ágazatba tartozó 21³ társaság adatait elemeztük részletesen. A **22. számú ábra** mutatja be, hogy e társaságoknál a 2008-2017. évek között a beruházások értéke miként alakult, és azt milyen mértékben finanszírozták támogatások.

22. számú ábra:

Az erdőgazdálkodási főtevékenységet ellátó társaságok beruházásainak, és azok forrásainak alakulása a 2008-2017. évek között

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A 2013. évtől a 2015. évig, illetve a 2017. évben a kapott támogatások értékében is megfigyelhető egy minimális növekedés, amely az alábbi elnyert támogatásokkal magyarázható:

- Az Egererdő Zrt.²⁴-nél a 2013. és 2015. évi növekedés az út-, vasút- és ingatlanfejlesztéshez kapcsolódó fejlesztési támogatásoknak volt köszönhető.
- A 2017. évi növekedés az Északerdő Zrt.²⁵ által kapott, 3,4 Mrd Ft összegű, LÁEV²⁶ fejlesztését szolgáló támogatásával magyarázható.
- Az Ipolyerdő Zrt. a 2015. évben Márianosztra-Nagyirtás vasút és a „Kék kör” Börzsönyi kerékpárút fejlesztéséhez kapott támogatást.
- A SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. a Zselici Csillagoségbolt-park komplex turisztikai fejlesztésének finanszírozásához 2013. évben 0,1 Mrd Ft, 2014. évben 0,4 Mrd Ft és 2015. évben további 0,2 Mrd Ft pályázati támogatás került folyósításra a társaság számára.

³ Magyarországon 22 állami tulajdonú erdőgazdálkodási tevékenységet is ellátó társaság működik. A VADEX Mezőföldi Erdő- és Vagyongazdálkodási Zrt. főtevékenysége 0170'08 Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás, így az erdőgazdálkodási főtevékenységet ellátó társaságok beruházásainak vizsgálata során nem vettük figyelembe.

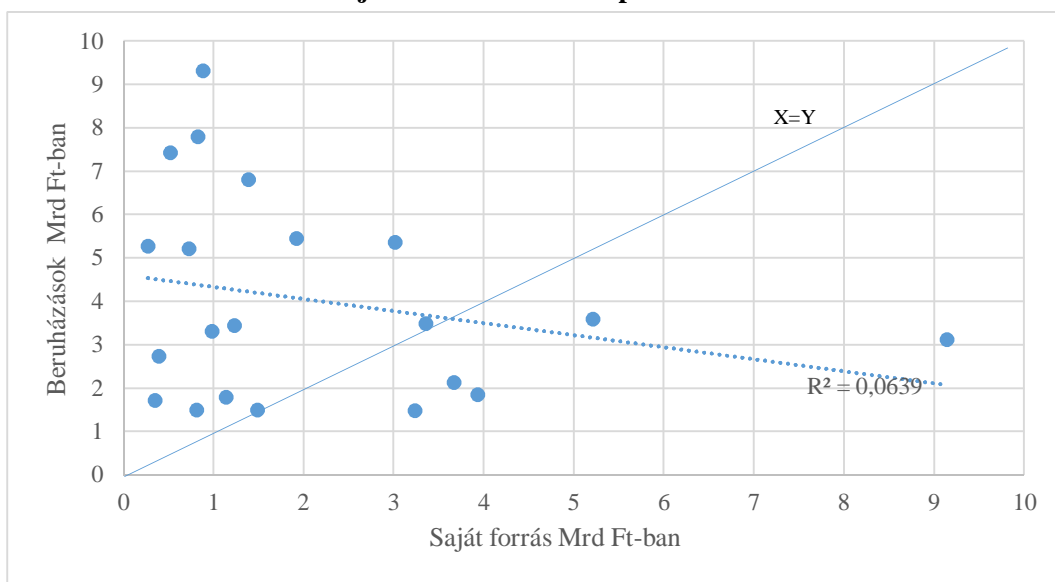

Látható, hogy az erdőgazdálkodási főtevékenységet ellátó társaságok beruházási teljesítményértékének nagyobb részét a 2008-2017. évek között az egyéb források alkották. A társaságok jellemző egyéb forrásai közé a rövid és hosszú lejáratú hitelek, illetve a társaság eredménytartaléka tartoztak.

Az erdészeti társaságok beruházásai és eredménye, mint lehetséges saját forrás közötti összefüggésre hívja fel a figyelmet a **23. számú ábra**. Az elemzés során lehetséges saját forrásként a 2008. évi eredménytartalék és 2009-2017. évek adózás előtti eredmény összegét vettük figyelembe. Az elemzés szempontjából nem tekintettük lényegesnek az adófizetési kötelezettség hatását, a lehetséges saját forrás és a beruházás közötti időbeli eltéréseket és az esetleges osztalékfizetést.

23. számú ábra:

Az állami erdészeti társaságok 2008-2017. évek közötti időszakra vonatkozó beruházásai és saját forrásai közötti kapcsolat

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A 21 erdészeti társaság beruházásai és saját forrásai nagyon gyenge negatív irányú korrelációt mutatnak a 23. számú ábra szerinti trendvonal és $R^2 (=0,0639)$ alapján. A negatív korreláció azt jelenti, hogy nem a nagyobb saját forrással rendelkező társaságok hajtották végre nagyobb összegű beruházásokat. A pontdiagram alapján az erdészeti társaságok 66,7%-ánál, 14 társaságnál 2 Mrd Ft alatti összegű saját forrás keletkezett az elemzett időszakban. Ezek közül négy társaság beruházási kiadása a lehetséges saját forrás alatt maradt, alulról közelítve azt. Tíz társaság viszont a 2 Mrd Ft alatti lehetséges saját forrásnál magasabb összegű beruházási kiadást teljesített, ezek közül 8 társaság beruházási kiadása 5-10 Mrd Ft közötti összeg volt. Az erdészeti társaságok egészét tekintve a 21-ből 15 társaság fejlesztési kiadása meghaladta a lehetséges saját forrás összegét. Ezeknél a társaságoknál mindenképpen szükséges volt uniós vagy hazai forrás, vagy hitel igénybevétele a finanszírozáshoz, annak ellenére, hogy összességében mindegyik társaságnál keletkezett saját forrásként figyelembe vehető eredmény.

A pontdiagram alapján megállapítható, hogy az erdészeti társaságoknál – az uniós, hazai fejlesztési, a tulajdonosi támogatás, tőkeemelés és a hitel mellett – az eredménytartalék is számottevő forrást képezett.

A nemzetgazdasági ágak szintű elemzés arra hívta fel a figyelmet, hogy a kiválasztott gazdasági társaságok beruházási tevékenységét viszonylag magas arányban uniós és hazai támogatások finanszírozták. Ezért megvizsgáltuk, hogy az elemzett időszakban 20 Mrd Ft feletti értékű beruházást végrehajtó gazdasági társaságok (összesen 11 társaság) milyen mértékű saját forrással rendelkeztek. Ezt foglalja össze a **8. számú táblázat**.

8. számú táblázat:

A 2008-2017. évek között 20 Mrd forintnál magasabb értékű beruházást megvalósító társaságok saját forrásai (Mrd Ft)

Társaságok megnevezése	Beruházások	Saját forrás
MÁV Magyar Államvasutak Zrt.	979,9	31,8
Magyar Közút Nonprofit Zrt.	311,7	-7,9
GYSEV Zrt.	156,6	6,1
Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft.	82,4	0,2
Magyar Posta Zrt.	73	54
Magyar Gáz Tranzit Zrt.	45	-3,1
MVM Magyar Villamos Művek Zrt.	38,9	392
VOLÁNBUSZ Közlekedési Zrt.	27,1	12,6
HungaroControl Zrt.	22,5	27,7
Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.	20,1	-1,7
Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt.	19,2	20,8
Összesen	1776,4	532,5

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A táblázatból leolvasható, hogy összesen hat társaság rendelkezett a 10 év alatt összesen 10 Mrd Ft-ot meghaladó saját forrással. A táblázat adataihoz – a társaságok mérlegeinek részletes elemzése alapján – az alábbi értékelést fűzzük:

A vasúti közlekedéshez kapcsolódó közszolgáltatásokat ellátó nagy társaságok (GYSEV Zrt., MÁV Zrt.) a 2008. évi eredménytartaléka és 2009-2017. években keletkezett adózás előtti eredménye összességében pozitív egyenleget mutat, azonban a beruházási kiadáshoz képest nem jelentős összegű, nem jelentett érdemi saját forrást. (A beruházások értékét a MÁV Zrt. esetében torzítja a NIF Zrt.-től aktiválás előtt átvett beruházások értéke.)

A Magyar Közút Nonprofit Zrt. 2008-2017. évekre számított lehetséges saját forrása negatív a 2014-2015. évi veszteség hatására⁴. Saját forrás hiányában az uniós és hazai források képezhették a közúti, vasúti beruházások fedezetét.

Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft. esetében 2008-2017. években elhanyagolható mértékű saját forrás keletkezett. Fejlesztéseinek forrása a hazai támogatás volt.

A Magyar Posta Zrt. 2008-2017. évi beruházásainak döntő részére, 74%-ára elméletileg fedezetet nyújtott a társaság eredménye. Ezt alátámasztották a társaság beszámolóí is, amelyek szerint a beruházásokhoz a kormányzati támogatáson kívül támogatást nem vett igénybe.

Magyar Gáz Tranzit Zrt. 2015. évi 2,2 Mrd Ft-os és 2016. évi 1,2 Mrd Ft-os negatív adózás előtti eredménye miatt nem keletkezett saját forrás a Zrt.-nél. A veszteség a 2015. és 2016. évben a pénzügyi hitelek után fizetett kamatok, valamint a 2015. évben a szerződésekből eredő kötelezettségekre 1,4 Mrd Ft céltartalék képzése miatt keletkezett. A Zrt. a magyar-szlovák összekötő gázvezeték építését elvégezte, amelyet a rendelkezésre álló saját forrás mellett részben banki és EU hitelből, részben vissza nem térítendő EU támogatásból finanszírozott.

Az MVM Zrt.²⁷ a normál működéshez szükséges beruházásait képes volt saját forrásból finanszírozni. Ennél a társaságnál van elegendő saját forrás ahhoz, hogy az anticiklikus gazdaságpolitika eszközeként megjelenhessen. (Az MVM Zrt.-nél, mint holdingtársaságnál nemcsak a saját beruházások, hanem a leányvállalatai által végzett beruházások is jelentősek, amelyek azonban most nem képezték az elemzés tárgyát.)

A VOLÁNBUSZ Közlekedési Zrt. eredménytartaléka a 2008-2017. években folyamatosan növekedett, azaz a lehetséges saját forrása évről évre bővült, azonban a társaság által végzett beruházások volumene ezt meghaladta az elemzett években. A legnagyobb összegben a 2014. évben hajtottak végre beruházást (13,5 Mrd Ft), amelyek a BKK-tól átvett agglomerációs járatok üzemeltetéséhez történt autóbusz-beszerzések voltak. Ennek finanszírozásához 2014-ben hitelt vett igénybe a társaság 9 Mrd Ft összegben.

A HungaroControl Zrt. elemzett időszakban keletkezett lehetséges saját forrása elméletileg fedezetet nyújtott a társaságok által végzett beruházásokra. A társaság beruházásait kisebb részben hazai és uniós támogatásból, valamint saját forrásból finanszírozták.

A Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. a 2012-2014. években volt veszteséges az elemzett időszakból. A Zrt. működésének és a befektetési tevékenység finanszírozásának biztosítása hitelfelvétel nélkül nem volt megoldható. A 2013. évi kiegészítő melléklet szerint a tulajdonos a közszolgáltatás során keletkező üzemeltetési veszteségeket és fejlesztési igényeket egy közszolgáltatási szerződés keretén belül a 2014. évtől rendezte. Az ennek keretében visszamenőlegesen utalt források döntő része a 2015. évben érkezett meg a Zrt.-hez, ez évtől már nem veszteséges a társaság.

A Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. halasztott bevétele minimális volt, beruházásai évente max. 2,0 Mrd Ft összegűek voltak, kivéve a 2015. évet, amikor a beruházási teljesítmény értéke 13,5

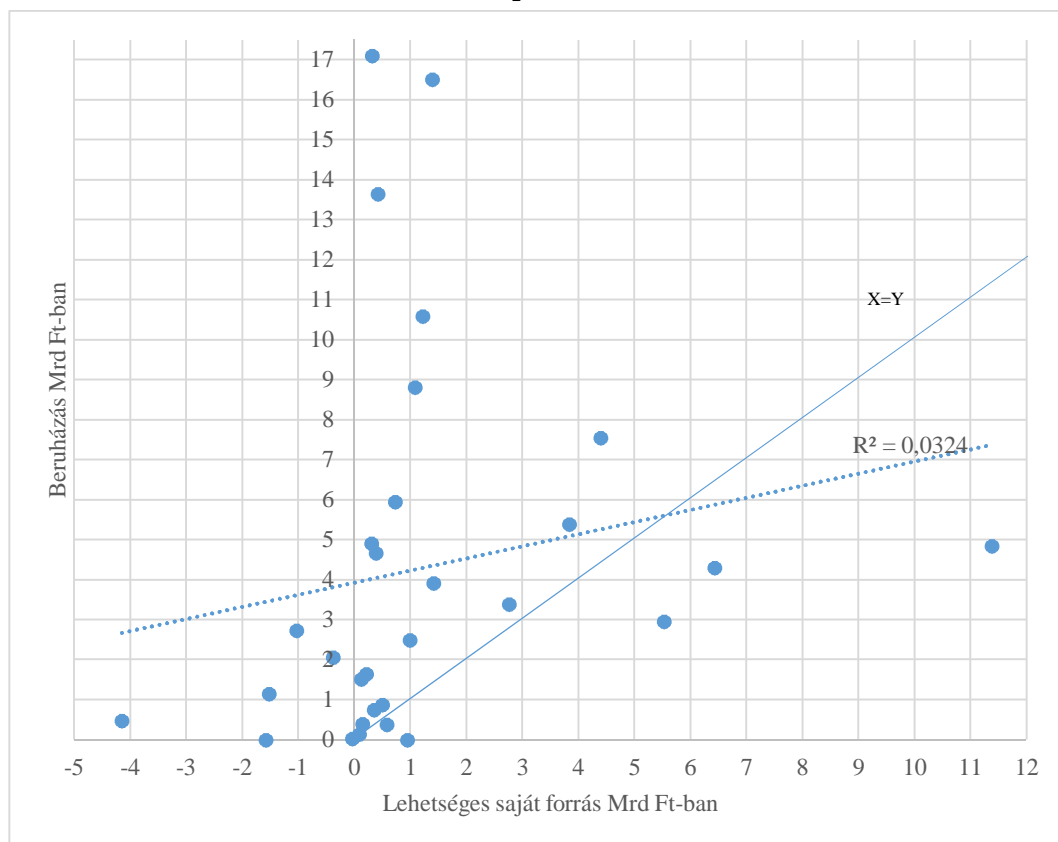
⁴ A Magyar Közút Nonprofit Zrt. 2015. évi kiegészítő melléklete szerint tulajdonosi döntés alapján a Zrt. a saját tőke terhére végezte el azon közútkezelői feladatait, amelyekre a támogatási szerződés nem nyújtott fedezetet. A kapott támogatás és a felmerült költségek közötti eltérés okozta a 2015. évi 17,9 Mrd Ft veszteséget, amelynek rendezésére az 1978/2015. (XII.23.) Kormány határozat 1. pontja tartalmazott intézkedést.

Mrd Ft volt az EKÁER²⁸ rendszer fejlesztése miatt. A beruházási kiadások fedezetét az MNV Zrt. támogatása és saját forrás képezte.

A fenti 11 társaságon és az erdészeti társaságokon kívül fennmaradó 30 gazdasági társaságra egyenkénti elemzést nem végeztünk, hanem regressziós elemzés segítségével vizsgáltuk az összefüggést a társaságok által megvalósított beruházások értéke és saját forrásaik mértéke között. A kapott eredményeket a **24. számú ábra** szemlélteti.

24. számú ábra:

30 állami társaság 2008-2017. évek közötti beruházásai tevékenységének és saját forrásainak kapcsolata

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

Az elemzés nagyon gyenge pozitív irányú korrelációt mutat ($R^2 = 0,0324$), ami azt jelzi, hogy nagyobb saját forrás alig eredményez magasabb beruházási kiadást. A 24. számú ábra érdekessége, hogy mindössze 10 társaság beruházási került a lineáris trendvonal fölé, közülük négy igen jelentős mértékben. Mind a 10 társaság esetében meghaladja a beruházások értéke a saját források értékét, azaz a trendnél magasabb beruházást csak jelentős külső forrás bevonásával tudtak megvalósítani. A negatív saját forrással rendelkező társaságok csak minimális (3 Mrd Ft összérték alatti) beruházást hajtottak végre, és ugyanez mondható el 10 olyan társaságról, amelyeknek a saját forrása 2 Mrd Ft

alatti volt. Mindösszesen négy olyan társaság volt, amely saját forrásból három Mrd Ft-ot meghaladó mértékű beruházást teljesített. Az ábrára berajzoltuk a saját forrás = beruházás egyenest is. Ennek segítségével az ábráról leolvasható, hogy 25 társaság esetében saját forrást meghaladták a beruházási kiadások, azaz szükséges volt külső forrás bevonása a fejlesztés finanszírozásába. Öt társaság esetében a lehetséges saját forrás fedezetet nyújtott a beruházásokra.

A 24. számú ábra alapján elkülöníthető a társaságok két csoportja. Az első csoportot azok a társaság alkotják, amelyek a minimális saját forrásuk ellenére jelentős fejlesztéseket végeztek. Ebbe a csoportba regionális közlekedési központok és a regionális vízi közmű társaságok kerültek. Ők jellemzően uniós és/vagy hazai támogatásból, tulajdonosi támogatásból, tőkeemelésből tudták a beruházásokat finanszírozni. A második csoportot az jellemzi, hogy viszonylag nagy összegű saját forrással rendelkeztek, amely meghaladta a végrehajtott beruházások értékét. Ebbe a csoportba három társaság került a Tiszavíz Vízerőmű Zrt., a MAHART PassNave Személyhajózási Kft. és az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt.

A számok azt mutatják, hogy a 30 társaság között mindösszesen öt olyan volt, amely 3 Mrd forintnál nagyobb saját forrással rendelkezett, és viszonylag jelentős beruházást valósított meg. Elsősorban ők azok a társaságok, amelyeknek a beruházási potenciálját az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába lehet állítani. Ugyanakkor ők a teljes elemzési időszakban összesen kevesebb, mint 25 Mrd Ft saját forrással rendelkeztek.

A saját források alacsony részarányára tekintettel megvizsgáltuk a megvalósított beruházások és a támogatások kapcsolatát. Ez utóbbit összegét a társaságok 2017. évi mérlegében kimutatott ún. „halasztott bevételek” összegével közelítettük. Erre az ad lehetőséget, hogy a támogatásból megvalósult tárgyi eszközök forrását ún. halasztott bevételként kell a mérlegben szerepeltetni, és ennek összegét évente a támogatásból megvalósult tárgyi eszköz értékcsökkenése összegével kell csökkenteni.

Először a négy legnagyobb értékű beruházást végrehajtó társaság esetében vizsgáltuk meg, hogy milyen összefüggés mutatható ki az elemzett időszak beruházási teljesítménye és a 2017. évi mérlegben kimutatott halasztott bevétel összege között. A kapott eredményeket a **9. számú táblázat** összegezi.

9. számú táblázat:

A 2008-2017. évek között legnagyobb összegű beruházást megvalósító négy társaság beruházásainak és a 2017. év végi halasztott bevételének összege (Mrd Ft)

Társaságok megnevezése	2017. évi mérlegben kimutatott halasztott bevételek	2008-2017. évi beruházások összege
Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft.	53,3	82,4
GYSEV Zrt.	92,4	156,6
Magyar Közút Nonprofit Zrt.	86,0	311,7
MÁV Magyar Államvasutak Zrt.	26,9	979,9

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

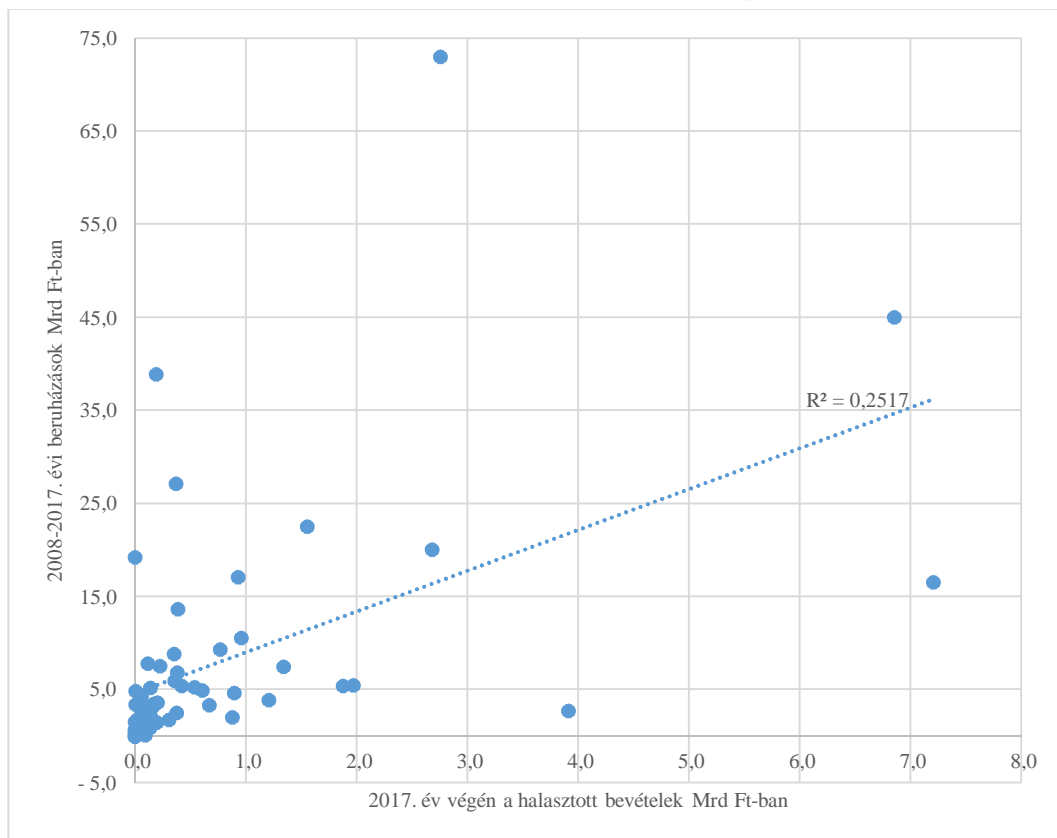
A 9. számú táblázat egyértelműen mutatja azt, hogy a négy társaság jelentős összegű hazai és/vagy uniós támogatást kapott a beruházásaihoz. A támogatás összege azonban három oknál fogva is lényegesen alacsonyabb a beruházási értéknél:

- a beruházás egy része saját vagy egyéb külső (pl. hitel) forrásból valósult meg,
- a beruházás révén létrejött tárgyi eszközök után elszámolt értékcsökkenés összegével már csökkentették a halasztott bevétel (támogatás) összegét,
- a beruházások egy része ún. átvett beruházás (a MÁV Zrt.. esetében ez a fő oka halasztott bevétel és a beruházási érték összege nagyságrendi különbségének.)

A halasztott bevétel és a beruházási teljesítmény kapcsolatát a fennmaradó 58 állami társaság esetében is elemeztük a regresszió számítás eszközével. Az eredményeket a **25. számú ábra** szemlélteti.

25. számú ábra:

A kiválasztott állami társaságok 2008-2017. évek közötti időszakra vonatkozó beruházásai és 2017. év végi halasztott bevétele közötti kapcsolat

Forrás: ÁSZ szerkesztés, a társaságok beszámolóí alapján

A lineáris trendvonal és az R^2 értéke (0,2517) alapján az 58 állami társaság beruházásai és 2017. év végi halasztott bevétele gyenge pozitív irányú kapcsolatot mutat, azaz növekvő beruházási értékhez gyengén növekvő támogatási összeg kapcsolódik. Az ábráról az olvasható le, hogy a társaságok

egy jelentős része nem vagy csak nagyon kismértékben kapott támogatást a beruházásaihoz, és ezzel összhangban beruházásai alacsony mértékűek voltak. Ez volt a jellemző az erdészeti társaságokra. Mindösszesen hét olyan társaság volt, amelynél a beruházások összértéke elérte a 15 Mrd Ft-ot, és nem mutatott ki legalább 5 milliárd Ft-ot halasztott bevételként a 2017. évi mérlegében. Ezek a társaságok a Magyar Posta Zrt., a HungaroControl Zrt., az MVM Zrt., a VOLÁNBUSZ Közlekedési Zrt., a DRV Zrt.²⁹, az ÉDV Zrt.³⁰ és a DMRV Zrt.³¹ társaságok voltak. A Magyar Gáz Tranzit Zrt. és a DMRV Zrt. pedig a 15 Mrd Ft-ot meghaladó beruházási érték mellett öt Mrd Ft-nál nagyobb összegű halasztott bevételt mutatott fel.

AZ ÁLLAMI TÁRSASÁGOK FEJLESZTÉSEI ANTICIKLIKUS GAZDASÁGPOLITIKA SZOLGÁLATÁBA ÁLLÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS KOCKÁZATAI

Az előző fejezetek empirikus elemzéseinek figyelembevételével ebben a fejezetben rendszerezük az állami társaságok fejlesztései anticiklikus gazdaságpolitikai eszközként történő használatának lehetőségeit és kockázatait. A rendszerezés első lépéseként egy SWOT elemzést végeztünk, amelynek eredményeit a **10. számú táblázatban** összegezzük.

10. számú táblázat:

Az állami tulajdonú társaságok, mint az anticiklikus gazdaságpolitika eszközei – SWOT elemzés

	Pozitív	Negatív
Belső tényezők	<p>Erősségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az érintett társaságok köre kevésbé konjunktúra érzékenyek • Az állami társaságok rendelkeznek vagyonnal, amely hitelfelvételnél, mint fedezet rendelkezésre áll 	<p>Gyengeségek - Fejlesztendőik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az állami tulajdonú gazdasági társaságok nem rendelkeznek saját forrásként figyelembe vehető jelentős eredménytartalékkal, tőketartalékkal. • Nincsenek megfelelően előkészített projektek a pályázatok benyújtásához • A beruházási döntéshozatal időigénye – Aktualitás • Az üzleti tervben nem ütemezik a fejlesztési igényeiket
Külső tényezők	<p>Lehetőségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Előrelátás az uniós operatív programok készítésénél, jóváhagyott programok későbbi megvalósítása • Az uniós támogatással finanszírozott beruházások GDP növelő hatása • Az Állam közvetlen befolyása biztosított • Az Állam garanciavállalása a társaságok hitelfelvételeihez • Projektársaságok létrehozása • Jogalkotás – makrogazdasági célok érvényesítését támogató ösztönző rendszer kialakítása 	<p>Veszélyek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dekonjunktúra vagy konjunktúra? – Mikor? • A szakmai tevékenység és a makrogazdasági célok ütközése – Mikor? • Politikai és makrogazdasági célok ütközése • Az állami társaságok eladósodása, a kormányzati szektorba tartozó állami társaságok esetében a kormányzati szektor adósságának növekedése • A támogatásokról szóló döntéshozatal időigénye – Aktualitás • Uniós támogatások ciklikussága • Uniós források elapadása • Import magas aránya a beruházási teljesítményben

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A 10. számú táblázatban foglaltak alapján az anticiklikus gazdaságpolitika eszközeként az állami gazdasági társaságok felhasználása kézenfekvőnek tekinthető abból a szempontból, hogy

- az állam közvetlen befolyással bír felettük a tulajdonosi jogok gyakorlására kijelölt MNV Zrt., minisztériumok vagy egyéb kijelölt szervek útján.
- A közvetve keresletnövelő beruházások finanszírozásához az állami társaságok az állam által garantált hitelt tudnak felvenni és rendelkeznek fedezettel a hitelfelvételhez.
- Az állam nemcsak meglévő társaságot vehet igénybe a bruttó állóeszköz-felhalmozás növelésére, hanem egy-egy beruházás lebonyolítására, működtetésére projektársaságot is létrehozhat.
- Az állam hatásköre a jogalkotás, amellyel ki tudja alakítani az anticiklikus gazdaságpolitikát támogató ösztönző rendszert.

Az állam anticiklikus gazdaságpolitikai céljainak elősegítése szempontjából állami tulajdonú gazdasági társaságok négy csoportját célszerű megkülönböztetni. Ehhez nyújt segítséget a **11. számú táblázat**.

11. számú táblázat

Az állami tulajdonú társaságok négy csoportja az anticiklikus gazdaságpolitikába érvényesítésében betölthető szerepük szerint

Csoport	Tevékenysége alkalmas	Kormányzati szektorba tartozik	Saját beruházási forrással rendelkezik
A) csoport	Igen	Nem	Igen
B) csoport	Igen	Nem	Nem
C) csoport	Igen	Igen	Nem
D) csoport	Nem	Nem releváns	Nem releváns

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A táblázat második oszlopában tevékenységük alkalmas megjelölés azt takarja, hogy a tevékenység kevésbé van kitéve a konjunkturális ingadozásoknak. Ezen nemcsak azt értjük, hogy konjunktúra esetén nem esik nagyon vissza a termékeik, szolgáltatásaik iránti kereslet, hanem azt is, hogy nagy valószínűséggel lehet számítani arra, hogy a dekonjunktúra elmúltával szükség lesz a társaság megnövelt kapacitásaira. Ez azért fontos, mert dekonjunktúra idején a közszolgáltatások (pl. vasúti szállítás, hulladékkezelés) iránti igény is visszaeshet, de a dekonjunktúra után a kereslet visszaáll az eredeti szintre vagy még növekszik is. Jó példa erre az, hogy egy vasúti beruházást akkor is célszerű megépíteni, ha átmenetileg visszaesett a vasúti szállítás iránti igény, hiszen az idővel újra növekedni fog. Ez sajátosság a versenyszférához képest, ahol egy-egy termék iránti kereslet 2-3 év alatt kifut, s megjelenik egy újabb helyette, azaz a dekonjunktúra elmúltával már más, korszerűbb termékek iránt lesz igény. A tevékenység alkalmasságának további kritériuma az, hogy legyenek olyan viszonylag nagy volumenű beruházási projektek, amelyek révén a tevékenység gazdaságosan korszerűsíthető vagy bővíthető.

Az A) csoportba tartozó állami tulajdonú gazdasági társaságok minden jellemzőjükben alkalmasak arra, hogy az anticiklikus gazdaságpolitikát szolgálják. Esetükben az állam különböző szabályozó és ösztönző eszközökkel elérheti, hogy beruházási tevékenységüket visszafogják konjunktúra idején, és növeljék dekonjunktúra idején.

A B) csoportba tartozó társaságok önerőből nem tudnak hozzájárulni az anticiklikus gazdaságpolitikához, de dekonjunktúra esetében állami segítséggel hitelt vehetnek fel, és ezáltal növelhetik beruházási aktivitásukat.

A C) csoportba tartozó társaságok csak korlátozottan alkalmas eszközei az anticiklikus gazdaságpolitikának, mivel akár hitelből, akár állami támogatással valósítanak meg beruházásokat, az növelni fogja a költségvetési hiányt. Ennek ellenére szerepük fontos lehet, hiszen ha az állam – az államháztartási kiadások növelésével – akar dekonjunktúra esetén élénkítő intézkedéseket tenni, akkor célszerű ezeknek a társaságoknak a hosszabb távon megtérülő beruházásait támogatni. Fontos megjegyezni, hogy Magyarország államháztartási egyensúlya lényegesen stabilabb, mint 2008-ban, a globális pénzügyi válság kitörésekor volt. Következésképpen lehetőség lenne arra, hogy a válság negatív hatásait a kormányzat a költségvetési kiadások célszerű növelésével enyhítse. Erre pedig az állami tulajdonú gazdasági társaságok hosszútávon megtérülő beruházásai kínálhatják az egyik leghatékonyabb lehetőséget.

A D) csoportba tartozó gazdasági társaságok nem jöhetnek szóba dekonjunktúra idején az anticiklikus gazdaságpolitika megvalósítóiéként.

Megjegyzendő, hogy konjunktúra idején bizonyos mértékig mind a négy csoport az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába állítható, azáltal, hogy a kormányzat visszafogja a beruházási tevékenységüket.

Elvileg tehát fennáll a lehetősége annak, hogy az állami tulajdonú társaságok beruházási tevékenységét a kormányzat az anticiklikus gazdaságpolitika szolgálatába állítsa. A gyakorlati megvalósításnak azonban számos kockázata is van. Ezek közül emelünk ki néhányat.

- Előírás hiányában fennáll a veszélye, hogy a társaság stratégiája, üzleti terve nem tartalmazza kellő konkrétsággal a társaság zavartalan működéséhez szükséges fejlesztési igényeit, azok ütemezését, ezért nem áll rendelkezésre megfelelő információ arról, hogy mely társaság mely projektje lehetne alkalmas későbbre, dekonjunktúra idejére történő átütemezésre. Ehhez a beruházási koncepciókról, tervekről egy átfogó nyilvántartást kellene vezetni megjelölve az egyes beruházási tervek fontosságát, hogy a döntéshozók részére naprakész információ álljon rendelkezésre.
- Amennyiben egyedi döntésekkel történik a társaság által végzett – anticiklikus hatású – beruházás engedélyezése, kiemelt kockázattal jár a döntéshozatal időigénye. Az elhúzó döntési folyamat akár a beruházás anticiklikus hatását kérdőjelezheti meg.
- A nem vagy késedelmesen előkészített beruházási projektek veszélyeztetik nemcsak a pályázati források elnyerését, a beruházások megvalósítását, hanem ezáltal a gazdaságélénkítő hatás elérését is.

Az állam mozgásterét az anticiklikus gazdaságpolitikai eszközök alkalmazása során külső tényezők is befolyásolják az állami tulajdonú társaságok esetében:

- Lényeges külső veszély tényező annak objektív megítélése, hogy konjunktúra vagy dekonjunktúra idejét éljük éppen és ez alapján pontosan mikor kell alkalmazni az anticiklikus eszközöket ahhoz, hogy a megfelelő időben a megfelelő eredményt érjük el.
- A beruházások szempontjából egyik legnagyobb jelentőségű veszélytényező az, hogy a hazai fejlesztések az uniós költségvetési ciklushoz igazodnak az onnan elnyert támogatások következtében, mivel a közszféra fejlesztései jelentős mértékben uniós forrásból történnek. A hazai beruházásokhoz elnyert uniós támogatások folyósítása a 2007-2013-as uniós ciklust követően a 2015.

évben csúcsonódott ki. A 2014-2020. évi uniós költségvetési időszakban a magyar állam részéről lépések történtek a támogatás lehívások korábbi megkezdésére. Ezzel az uniós támogatások ciklikusságából adódó negatív hatásokat is mérsékeltek a gazdasági növekedés szempontjából. Ugyanakkor az uniós ciklus és a konjunktúra ciklus összehangolása nagyon bonyolult feladat, hiszen előre nem tudható, hogy a dekonjunktúra mikor következik be.

- Az állami társaságok beruházásainál számolni kell azok importigényével is, mivel az negatívan hat a kereskedelmi mérlegre. A hazai gazdasági növekedést elsősorban azok a beruházások tudják elősegíteni, amelyeket nem importra alapoztak, mivel az import nem jelent az ország szempontjából hozzáadott értéket.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a kevésbé konjunktúra érzékeny állami társaságok fejlesztései – az említett gyengeségek, veszélyek kezelése mellett – eszközei lehetnek az anticiklikus gazdaságpolitikának. Az ezt segítő intézkedéseket – négy területre csoportosítva – a következőkben jelöljük meg:

1. Az állami társaságok által megvalósított, központi költségvetési támogatásból finanszírozott beruházásoknál az anticiklikus gazdaságpolitika szempontjainak figyelembevétele:
  - a) Az állam rövidtávú közgazdasági ösztönzőkkel egyrészt a konjunktúra csúcán visszafogná az állami tulajdonú gazdasági társaságok halasztható beruházásait.
  - b) Dekonjunktúra idején a közszolgáltatások hosszútávon megtérülő beruházásait támogatná a költségvetés.
2. Az állami társaságok – uniós támogatások felhasználásával megvalósuló – beruházásai esetében az uniós finanszírozási ciklus hatásának széthúzása, kiegyenlítése:
  - a) Fontos az állami társaságok tervezett uniós beruházásainak megfelelő előkészítettsége, hogy azok a finanszírozási ciklus megkezdésekor elindíthatóak legyenek.
  - b) Az uniós forrással finanszírozott különböző beruházások összehangolt megvalósítása mérsekélheti a ciklikusságot. Az uniós finanszírozási ciklus és a konjunktúra ciklus összehangolásának korlátozottak a lehetőségei az utóbbi kiszámíthatatlansága miatt.
3. Az állami tulajdonú gazdasági társaságok számára nagyobb mozgástér megteremtése a saját erős és a hitelből megvalósítandó beruházásokra, és ennek során anticiklikus ösztönzők alkalmazása:
  - a) Ösztönző rendszer kialakítása, amely a konjunkturális ciklus felmenő ágában és csúcán tartalékolásra ösztönzi a társaságokat, a konjunktúra leszálló ágában pedig elősegítik, hogy beruházásaikat kedvező hitelek mellett valósíthassák meg. A tartalékolás előírása megjelenhetne pl. tulajdonosi döntésben, az eredménytartalék felhasználásának anticiklikus célú visszafogásában az érintett társasági körben. A dekonjunktúra idején a tartalékolási előírások feloldásával, illetve célzott pályázati forrásokkal, hitelgarancia vállalásával lehetne ösztönözni a társaságokat, hogy az elvárt fejlesztéseket megvalósítsák.
4. Annak megvizsgálása, hogy a fenti eszközöket a többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok esetében mennyiben lehetséges alkalmazni. A számok ugyanis azt mutatják, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok saját erős beruházásai nemzetgazdasági szempontból nézve viszonylag szerény összegűek. Ez a hatás növelhető lenne az által, hogy a többségi önkormányzati tulajdonú társaságokat is bevonják az anticiklikus ösztönző rendszerbe. Ennek azonban vannak további korlátai, hiszen e társasági kör döntéseire a kormányzat csak közvetetten tud befolyást gyakorolni.

KÖVETKEZTETÉSEK

Magyarországon léteznek olyan nemzetgazdasági ágak, amelyek hozzáadott értéke 2008-2017. évek között kevéssé követte a konjunkturális ciklust. Ezek a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat”, a „Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás”, a „Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennykezelés”, a „Szállítás, raktározás” és a „Pénzügyi, biztosítási tevékenység” nemzetgazdasági ágak voltak. Ezen ágakban jelentős számban működnek állami tulajdonú gazdasági társaságok. Az elemzés 62 ide tartozó gazdasági társaságot azonosított.

E gazdasági társaságok számottevő mértékű beruházást valósítottak meg, amelyek között meghatározóak a vasúti és a közúti beruházások voltak. A többi nemzetgazdasági ágba tartozó társaságok beruházásai éppen csak elérték a nemzetgazdasági szempontból releváns mértéket.

Az állami társaságok a nagy infrastrukturális beruházásokat (vasút, közút, vízi közmű) tipikusan nem saját forrásból és nem hitelből valósítják meg, hanem állami és uniós támogatásból. Gyakran nem is ők a lebonyolítók, hanem a kész beruházást veszik át. Emellett e beruházások nagyon ciklikus jellegűek voltak, ciklusuk elsősorban az EU finanszírozási rendszeréhez igazodott. E ciklikusság azonban mérsékelhető.

Az elemzés azt mutatja, hogy az anticiklikus gazdaságpolitika szempontjából figyelembe vehető állami tulajdonú gazdasági társaságok saját erőből végrehajtott beruházásai a GDP 0,3-1,2 százalékát teszik ki, azaz önmagukban csak csekély anticiklikus hatás érhető el azzal, ha e beruházások egy része – a különböző állami ösztönzők hatására – a konjunktúra ciklussal ellentétesen valósul meg. E hatás azonban növelhető:

- a többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok bevonásával,
- a hitelből megvalósuló beruházásokkal a kormányzati szektorba nem tartozó köztulajdonú gazdasági társaságok esetében.

Emellett az állami tulajdonú gazdasági társaságok dekonjunktúra idején megvalósuló beruházásainak akkor is van gazdaságélénkítő hatása, ha azok részben költségvetési támogatásból valósulnak meg. Elemzésünk tehát azt mutatja, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok fejlesztéseinek az anticiklikus gazdaságpolitikai szerepével célszerű a döntéshozóknak érdemben foglalkozni, az ehhez szükséges ösztönző rendszert kialakítani, és beruházási projekteket előkészíteni.

X X X

Az elemző munka hasznosulásának egy konkrét lehetősége:

Az elemzés során nyilvánvalóvá vált, hogy az állami tulajdonú gazdasági társaságok kiegészítő mellékleteinek tartalma nem felel meg a Számv. tv.³² 93. § (3) bekezdésében foglaltaknak, mivel nem mutatják be a kiegészítő mellékletben teljes körűen a támogatási programokból származó bevételeket és azok felhasználását az előírt tartalommal. A részleteket lásd az 1. számú függelékben. Erre tekintettel megfontolandó a gazdasági társaságok ÁSZ ellenőrzése során a programot kiterjeszteni arra, hogy a társaság beszámolójának kiegészítő melléklete megfelel-e a Számv. tv. előírásának.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Az elemzéshez kiválasztott 62 állami tulajdonú társaság (főtevékenységkénti sorrendben)

Sorszám	Tulajdonosi joggyakorló	Társaság megnevezése	Cégbejegyzés dátuma	Cégjegyzékszám	Főtevékenység (hatályos)	Az állami részesedés	
						2017 %	érték
1.	Miniszterelnökség	Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.	1993.11.17	04 10 001421	0111'08 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	100,0	7 089,0
2.	Földművelésügyi Minisztérium	Bakonyerdő Zrt.	1993.11.29	19 10 500227	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	3 261,0
3.	Földművelésügyi Minisztérium	DALERD Zrt.	1994.05.24	06 10 000101	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 076,0
4.	Földművelésügyi Minisztérium	EGERERDŐ Zrt.	1995.02.28	10 10 020083	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 975,0
5.	Földművelésügyi Minisztérium	ÉSZAKERDŐ Zrt.	1994.02.09	05 10 000135	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 407,0
6.	Földművelésügyi Minisztérium	IPOLY ERDŐ Zrt.	1994.02.01	12 10 001520	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 891,0
7.	Földművelésügyi Minisztérium	KEFAG Zrt.	1993.12.15	03 10 100107	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 520,0
8.	Földművelésügyi Minisztérium	KAEG Zrt.	1994.07.07	08 10 001611	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 108,0
9.	Földművelésügyi Minisztérium	Mecsekerdő Zrt.	1994.04.26	02 10 060093	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 948,0
10.	Földművelésügyi Minisztérium	NEFAG Zrt.	1993.11.15	16 10 001563	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 270,0
11.	Földművelésügyi Minisztérium	NYÍRERDŐ Zrt.	1995.04.25	15 10 040168	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	2 030,0
12.	Földművelésügyi Minisztérium	SEFAG Zrt.	1994.05.17	14 10 300060	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	2 618,0
13.	Földművelésügyi Minisztérium	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	1993.11.16	18 10 100557	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 066,0
14.	Földművelésügyi Minisztérium	TAEG Zrt.	1994.02.01	08 10 001600	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 760,0
15.	Földművelésügyi Minisztérium	VERGA Zrt.	1993.05.07	19 10 500058	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 040,0
16.	Földművelésügyi Minisztérium	Vértesi Erdő Zrt.	1994.02.22	11 10 001461	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	1 368,0
17.	Földművelésügyi Minisztérium	ZALAERDŐ Zrt.	1994.01.06	20 10 040073	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	2 622,0
18.	Földművelésügyi Minisztérium	Gyulaj Zrt.	1994.03.01	17 10 001137	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	985,0
19.	Földművelésügyi Minisztérium	KASZÓ Zrt.	1993.08.30	01 10 044456	0210'08 Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység	100,0	411,0
20.	Földművelésügyi Minisztérium	Gemenc Zrt.	1994.03.28	03 10 100118	0220'08 Fakitermelés	100,0	1 640,0
21.	Földművelésügyi Minisztérium	Pilisi Parkerdő Zrt.	1994.02.11	13 10 040224	0220'08 Fakitermelés	100,0	2 709,0
22.	Földművelésügyi Minisztérium	Budapesti Erdőgazdaság Zrt.	1993.06.11	01 10 042135	0240'08 Erdészeti szolgáltatás	100,0	486,0
23.	Agrárminiszter	VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt.	1994.04.28	07 10 001091	0170'08 Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás	100,0	2 070,4
24.	Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága	Nagyfa-Alföld Mezőgazdasági és Vegyesipari Kft.	1994.07.04	06 09 002808	0111'08 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	100,0	115,0
25.	Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága	Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft.	1995.01.13	07 09 003060	0111'08 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	100,0	277,1
26.	Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága	Állampusztai Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft.	1994.04.14	03 09 102802	0111'08 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	100,0	725,0
27.	Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ	Magyar Kertészeti Szaporítóanyag Nonprofit Kft.	2009.07.21	01 09 201774	0130'08 Növényi szaporítóanyag termesztése	100,0	101,0

Sorszám	Tulajdonosi joggyakorló	Társaság megnevezése	Cégbejegyzés dátuma	Cégjegyzékszám	Főtevékenység (hatályos)	Az állami részesedés		
						2017	érték	
						%	érték	
28.	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Hortobágyi Természetvédelmi és Cénmegőrző Nonprofit Kft.	2009.04.08	09 09 016747	0142'08	Egyéb szarvasmarha tenyésztése	100,0	366,6
29.	Büntetés- Végrehajtás Országos Parancsnoksága	Pálhalmi Agrospeciál Mezőgazdasági Termelő, Értékesítő és Szolgáltató Kft.	1995.01.26	07 09 003062	0150'08	Vegyes gazdálkodás	100,0	350,7
30.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Hortobágyi Halgazdaság Zártkörűen Működő Rt.	1996.03.08	09 10 000144	0312'08	Édesvízi halászat	100,0	816,2
31.	Földművelésügyi Minisztérium	Baltoni Halgazdálkodási Nonprofit Kft.	2009.08.26	14 10 300265	0322'08	Édesvízihal-gazdálkodás	100,0	201,0
32.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Tiszavíz Vízerőmű Energetikai Kft.	1994.01.04	15 09 065269	3511'08	Villamosenergia-termelés	100,0	4 808,9
33.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.	1994.01.13	14 10 300050	3600'08	Víztermelés, -kezelés, -ellátás	90,3	4 100,1
34.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	ÉRV. Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt.	1993.12.07	05 10 000123	3600'08	Víztermelés, -kezelés, -ellátás	99,9	2 237,1
35.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt.	1993.09.29	16 10 001558	3600'08	Víztermelés, -kezelés, -ellátás	99,7	984,6
36.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Északdunántúli Vízmű Zrt.	1993.11.22	11 10 001450	3600'08	Víztermelés, -kezelés, -ellátás	91,7	1 265,0
37.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	DMRV Duna Menti Regionális Vízmű Zrt.	1993.12.21	13 10 040189	3600'08	Víztermelés, -kezelés, -ellátás	91,0	980,0
38.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Kun Hulladék Kft.	1996.04.16	01 09 462002	3811'08	Nem veszélyes hulladék gyűjtése	100,0	3,0
39.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt.	1994.04.22	01 10 042409	3821'08	Nem veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása	71,9	1 378,0
40.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhatalmi Nonprofit Kft.	2008.01.07	13 09 116986	3822'08	Veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása	100,0	90,2
41.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	VOLÁNBUSZ Közlekedési Zrt.	1993.10.22	01 10 042156	4931'08	Városi, elővárosi szárazföldi személyszállítás	100,0	28 883,5
42.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	DAKK Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt.	2013.01.23	03 10 100546	4939'08	M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	100,0	9 637,0
43.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt.	2013.01.11	14 10 300286	4939'08	M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	100,0	10 434,1
44.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	ÉNYKK Északnyugat-magyarországi Közlekedési Központ Zrt.	2012.12.28	18 10 100701	4939'08	M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	100,0	10 679,3
45.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	Észak-Magyarországi Közlekedési Központ Zrt.	2013.02.01	05 10 000500	4939'08	M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	100,0	11 202,8
46.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	KMKK Középklet-magyarországi Közlekedési Központ Zrt.	2013.01.08	16 10 001794	4939'08	M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	100,0	7 497,0
47.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	KNYKK Középnnyugat-magyarországi Közlekedési Központ Zrt.	2013.01.09	11 10 001682	4939'08	M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás	100,0	4 434,6
48.	Bélgymisztérium	Magyar Gáz Tranzit Zrt.	2011.12.22	01 10 047258	4950'08	Csővezetékes szállítás	100,0	7 500,0
49.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	PRIV-DAT Dokumentum Archiváló és Tároló Kft.	1998.05.19	01 09 672257	5210'08	Raktározás, tárolás	100,0	163,6
50.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	CONCORDIA KÖZRAKTÁR Kereskedelmi Zrt.	1994.04.14	01 10 042376	5210'08	Raktározás, tárolás	100,0	2 180,1
51.	MFV Zrt.	Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt.	1996.06.12	01 10 043108	5221'08	Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás	100,0	13 200,0
52.	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	MÁV Magyar Államvasutak Zrt.	1995.01.31	01 10 042272	5221'08	Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás	100,0	24 500,0
53.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	MALÉV GH Földi Kiszolgáló Zárt.	2006.09.18	01 10 045484	5223'08	Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás	100,0	202,0
54.	BÉKÉSCSABA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	BÉKÉS AIRPORT Repülőtér Működtető Fejlesztő Kft.	2002.07.11	04 09 005596	5223'08	Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás	80,0	2,4
55.	Postaügyért és a Nemzeti Pénzügyi Szolgáltatásokért Felelős Kormánybiztos (NFM)	Magyar Posta Zrt.	1994.03.17	01 10 042463	5310'08	Postai tevékenység (egyetemes kötelezettséggel)	75% +1 db részvény	10 603,0
56.	Nemzeti Vagyon Kezelésért Felelős Tárca Nélküli Miniszter	Magyar Közút Nonprofit Zrt.	2009.03.01	01 10 046265	5221'08	Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás	100,0	23 453,0
57.	Nemzeti vagyon kezelésért felelős tárca nélküli miniszter	HungaroControl Zrt.	2006.12.13	01 10 045570	5223'08	Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás	100,0	20 201,6
58.	Nemzeti Vagyon Kezelésért Felelős Tárca Nélküli Miniszter	GYSEV Zrt.	1990.06.05	08 10 001787	4910'08	Helyközi vasúti személyszállítás	A szavazati jog mértéke meghaladja az 50%-ot	6 848,9
59.	Nemzeti Vagyon Kezelésért Felelős Tárca Nélküli Miniszter	MAHART Magyar Hajózási Zrt.	1990.06.18	01 10 040095	5222'08	Vízi szállítást kiegészítő szolgáltatás	100,0	20,0
60.	Nemzeti Vagyon Kezelésért Felelős Tárca Nélküli Miniszter	MAHART PassNave Személyhajózási Kft.	1994.07.13	01 09 268781	5030'08	Belvízi személyszállítás	A szavazati jog mértéke meghaladja az 50%-ot	366,0
61.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	MVM Magyar Villamos Művek Zrt.	1993.06.11	01 10 041828	6420'08	Vagyonkezelés (holding)	100,0	308 401,2
62.	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.	NHSZ Nemzeti Hulladékgazdálkodási és Szolgáltató Kft.	2012.09.03	01 09 990421	6420'08	Vagyonkezelés (holding)	100,0	703,5

Forrás: ÁSZ szerkesztés

FÜGGELÉK

1. számú függelék: Kiegészítő melléklet tartalmára vonatkozó előírások betartása

A kevésbé konjunktúra érzékeny állami társaságok kiegészítő mellékleteinek áttekintése alapján megállapítható, hogy a társaságok nem tartják be a Számv. tv. 93. § (3) bekezdésében foglaltakat, mivel nem mutatják be a kiegészítő mellékletben teljes körűen a támogatási programokból származó bevételeket és azok felhasználását az előírt tartalommal.

A Számv. tv. 93. § (3) bekezdése szerint a kiegészítő mellékletben be kell mutatni a támogatási program keretében végleges jelleggel kapott, folyósított, illetve elszámolt összegeket támogatásonként, a kapott összeg, annak felhasználása (jogcímenként és évenként), a rendelkezésre álló összeg megbontásában. Támogatási program alatt a központi, az önkormányzati és/vagy nemzetközi forrásból, illetve más gazdálkodótól kapott, a tevékenység fenntartását, fejlesztését célzó támogatást, juttatást kell érteni. Külön kell megadni a kiegészítő mellékletben a támogatási program keretében kapott visszatérítendő (kötelezettségként kimutatott) támogatásra vonatkozó, előbbieken részletezett adatokat. Ha jogszabály erről külön rendelkezik, további információkat kell a kiegészítő mellékletben megadni annak érdekében, hogy a támogatások felhasználásának és az államháztartás alrendszereihez tartozó vagyon használatának nyilvánossága biztosított és ellenőrizhető legyen.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Az állam tulajdonában álló gazdasági társaságok állami részesedései, eredményeik és kötelezettség-állományuk alakulása 2016-2017. években
<http://www.parlament.hu/irom41/01671/adatok/altindmell/MNVtarsasagok.pdf>
 (letöltve: 2019. január 31.)
2. Anticiklikus tökepufferráta mértéke, MNB, In: <https://www.mnb.hu/penzugi-stabilitas/makroprudencialis-politika/a-makroprudencialis-eszkozta/a-tulzot-hitelnovekedes-megelozeset-szolgalo-eszkozok/anticiklikus-tokepuffer>
3. David B. Gordon, Eric M. Leeper, Are countercyclical fiscal policies counterproductive? Working Paper 11869 NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH, Cambridge, MA 02138, December 2005, <http://www.nber.org/papers/w11869> (letöltve: 2019. február 13.)
4. Devries, P., Guajardo, J., Leigh, D., & Pescatori, A. (2011). A New Action-Based Dataset of Fiscal Consolidation (IMF Working Paper No. 128). International Monetary Fund, 2011, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11128.pdf>. (letöltve: 2019. február 14.)
5. Fan Gang, Nicholas C. Hope, The Role of State-Owned Enterprises in the Chinese Economy, https://www.chinausfocus.com/2022/wp-content/uploads/Part+02-Chapter+16_debt_SOE_China.pdf (letöltve: 2019. február 14.)
6. Grzegorz Kwiatkowski, Is the state ownership of enterprises gaining in importance in a modern economy? www.eco.u-szeged.hu/download.php?docID=40329, (letöltve: 2019. február 12.)
7. Horváth Sándor - Lett Béla - Stark Magdolna (2015): Erdészeti vállalkozások teljesítménye (2008-2012)
publicatio.nyme.hu/477/1/06_Lett_Horvath_Stark_u.pdf (letöltve: 2019. február 6.)
8. Jakub Jakóbowsk: The debt, the stock market and the state-owned enterprises The sources of chaos on the Chinese financial markets, 16.03.2016, https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2016-03-17/debt-stock-market-and-state-owned-enterprises-sources-chaos-commentary_201.pdf (letöltve: 2019. február 14.)
9. ÁSZ: Jelentés az állami tulajdonban (résztulajdonban) lévő gazdálkodó szervezetek vagyongörzési és gazdálkodási tevékenységének ellenőrzése Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság, 15176, 2015., In: <https://asz.hu/jelentesek/osszes-jelentes-2015-ev/3/> (letöltve: 2019. március 20.)
10. Katrin Rabitsch: 10. Makrogazdasági Kutatási Műhelykonferencia az MNB-ben. Fiskális kiigazítás, államadósság és ezek nemzeti és globális következményei*, MNB szemle, 2012. február, <https://www.mnb.hu/letoltes/rabitsch-1.pdf>. (letöltve: 2019. február 14.)
11. Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London, Macmillan, 1936.
12. Korin Kane, Size and sectoral distribution of state owned enterprises, Main findings of the latest review, Presentation to OECD Steel Committee, on 28 September 2017, OECD, https://www.oecd.org/industry/ind/Item_6_3_OECD_Korin_Kane.pdf, (letöltve: 2019. február 12.)
13. Központi Statisztikai Hivatal (2016): A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2016

- www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/fenntartfejl/fenntartfejl16.pdf (letöltve: 2019. február 04.)
14. Központi Statisztikai Hivatal Módszertani dokumentáció elérhetősége: <http://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz32.html>
  15. Központi Statisztikai Hivatal (2017): Helyzetkép a beruházásokról, www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelberuh/jelberuh17.pdf (letöltve: 2019. február 14.)
  16. Lentner Csaba: Az állami szerepvállalás gazdaságpolitikájának történelmi és tudományos háttere – Magyarország példáján keresztül, In: http://www.polgariszemle.hu/app/data/lentner_GET_2011_88-98.pdf, [lentner_GET_2011_88-98.pdf](http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelberuh/jelberuh17.pdf) (letöltve: 2019. március 14.)
  17. MNB: Az irányadó anticiklikus tőkepufferráta meghatározásának alapjául szolgáló módszertan és a ciklikus rendszerszintű pénzügyi kockázat kialakulását jelző kiegészítő indikátorok, 2015, [anticiklikus-tokepufferrata-modszertan-hu.pdf](https://www.mnb.hu/letoltes/ccyb-modszertan-uj-hu-1.pdf), <https://www.mnb.hu/letoltes/ccyb-modszertan-uj-hu-1.pdf>, (letöltve: 2019. február 12.)
  18. Nickson, R, Alam, M & Batley, R 2006, The Changing Role of the State in Development. in *Managing Change in Local Governance*. Commonwealth Secretariat, London, pp. 11-24.
  19. Stefán Ólafsson, Agnar Freyr Helgason, and Kolbeinn Stefánsson: Welfare And Nordic Crisis Management Strategies – A Comparative Project – Draft Report for the Nordic Council of Ministers, November 2016., <https://www.stjornarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/velferdarvakt09/Welfare-and-Crisis-Management.pdf>, (letöltve: 2019. február 13.)
  20. Palócz Éva: Fiskális politikák a válság tükrében: a nemzetközi pénzügyi válságra adott fiskális politikai reakciók Közép-Kelet-Európában és Magyarországon, 2010. október 21. [http://www.takarekbank.hu/dms/takarekbank/hu/dokumentum/elemezsek/kozg/takbank_krizis/Fisk%C3%A1lis%20politik%C3%A1k%20a%20v%C3%A1ls%C3%A1g%20t%C3%Bckr%C3%A9ben:%20a%20nemzetk%C3%B6zi%20p%C3%A9nz%C3%BCgyi%20v%C3%A1ls%C3%A1gra%20adott%20fisk%C3%A1lis%20politik%C3%A1k%20reakci%C3%B3i%20K%C3%B6z%C3%A9p-Kelet-Eur%C3%B3p%C3%A1ban%20a%20v%C3%A1ls%C3%A1g%20Magyarorsz%C3%A1gon%20\[2011-01-30\].pdf](http://www.takarekbank.hu/dms/takarekbank/hu/dokumentum/elemezsek/kozg/takbank_krizis/Fisk%C3%A1lis%20politik%C3%A1k%20a%20v%C3%A1ls%C3%A1g%20t%C3%Bckr%C3%A9ben:%20a%20nemzetk%C3%B6zi%20p%C3%A9nz%C3%BCgyi%20v%C3%A1ls%C3%A1gra%20adott%20fisk%C3%A1lis%20politik%C3%A1k%20reakci%C3%B3i%20K%C3%B6z%C3%A9p-Kelet-Eur%C3%B3p%C3%A1ban%20a%20v%C3%A1ls%C3%A1g%20Magyarorsz%C3%A1gon%20[2011-01-30].pdf). (letöltve: 2019. február 13.)
  21. Pete Péter: Gazdaságpolitika, TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt, Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék, az MTA Közgazdaságtudományi Intézet és a Balassi Kiadó közreműködésével, 2011. június, https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0041_gazdasagpolitika/01hetgazdpol.pdf, (letöltve: 2019. február 12.)
  22. Siriec International, State-owned enterprises in the 21th century: a new handbook, Call for papers, 2017, <http://www.ciriec.ulg.ac.be/wp-content/uploads/2016/12/CFP-theoretical-handbookSOEs-C21-long.pdf>, (letöltve: 2019. február 14.)
  23. State-Owned Enterprises Catalysts for public value creation?, PWC, 2015. április <https://www.pwc.com/gr/en/publications/government/state-owned-enterprises-catalysts-for-public-value-creation.html> (letöltve: 2019. február 13.)
  24. Világi Balázs: Új irányok a közgazdasági gondolkodásban a válság után, MNB Modellezési főosztály főosztályvezető, MKT Vándorgyűlés, 2017. szeptember 8. http://www.mkt.hu/wp-content/uploads/2017/09/gazdpol_Vilagi_Balazs.pdf. (letöltve: 2019. február 13.)

FOGALOMTÁR

Adózás előtti eredmény	Az adózás előtti eredmény az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye és a pénzügyi műveletek eredményének együttes összege. (Számv. tv.)
Anticiklikus gazdaságpolitika	Anticiklikusnak nevezzük az olyan fiskális politikát, amelyben a költségvetés többletet halmoz fel a gazdasági bővülés idején, és amely képes a gazdaságot élénkíteni visszaeséskor. (Rabitsch, 2012)
Automatikus stabilizátorok	Olyan gazdaságpolitikai eszközök, amelyek visszacsatolásuk révén egyszeri bevezetés után automatikusan stabilizálják a nemzetgazdaságot.
Államháztartás bruttó adóssága	Az államháztartás bruttó adóssága mutatót a Maastrichti Szerződés úgy definiálta, hogy az az államháztartás bruttó konszolidált adóssága év végén, a következő, az ESA '95 által számon tartott kategóriákban: fizetőeszköz és betétek (AF.2), részvényeken kívüli értékpapírok kivéve a pénzügyi derivatívákat (AF.3, kivéve AF.34), és a hitelek (AF.4). Az államháztartás a központi kormányzat, tartományi kormányzat, helyi önkormányzatok és társadalombiztosítási alapok alszektorokat foglalja magában. (KSH)
Államháztartás hiánya	Az államháztartás hiányát vagy többletét a Maastrichti Szerződés az államháztartás ESA'95 szerint számba vett nettó hitelnyújtásaként, illetve hitelfelvételként definiálja. Az államháztartás a központi kormányzat, tartományi kormányzat, helyi önkormányzatok és társadalombiztosítási alapok alszektorokat foglalja magába. A releváns definíciókat a 3605/93 számú módosított tanácsi rendelet tartalmazza. Az államháztartási szektor adatait az alszektorok között – országos szinten – konszolidálják. (KSH)
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	A bruttó állóeszköz-felhalmozás (P.51) a rezidens termelők adott időszak alatti állóeszköz- beszerzésének és -eladásának egyenlege, plusz a nem termelt állóeszközöknek a termelő vagy a gazdasági egységek termelőtevékenységének eredményeként bekövetkező bizonyos értéknövekedése. Az állóeszközökhöz olyan termelt eszközök tartoznak, amelyeket több mint egy éven át használnak a termelésben. (KSH)
Bruttó hazai termék (GDP)	A bruttó hazai termék az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapáron értékelt bruttó hozzáadott értékek összege és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és -támogatások egyenlege. A GDP tehát piaci áron értékelt mutató. (KSH)

Bruttó hozzáadott érték	A bruttó hozzáadott érték alapján a bruttó kibocsátás (alapáron) és a folyó termelő felhasználás (piaci beszerzési áron) különbsége (KSH)
Deficités költségvetés/Hiány	A költségvetés kiadásai meghaladják a bevételeit.
Egységes Monitoring és Információs Rendszer (EMIR)	Egységes Monitoring és Információs Rendszer: az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapról, a Kohéziós Alapból, a PHARE-ből, az Átmeneti Támogatásból, a Schengen Alapból, az Európai Gazdasági Térség és Norvég Finanszírozási Mechanizmusból, valamint az ezekhez társuló hazai forrásokból megvalósuló programokkal és projektekkel kapcsolatos végrehajtási és kifizetési menedzsment, monitoring, valamint ellenőrzési, szabálytalanságkezelési és számviteli feladatokat támogató információtechnológiai rendszer
Eredménytartalék	A saját tőke változó elem, mely elsősorban a tárgyévét megelőző évek eredményének halmozott összege, az előző évek tevékenységének a saját tőkéhez való hozzájárulását mutatja.
Értékcsökkenési leírás	Az értékcsökkenés az immateriális javak és a tárgyi eszközök fizikai kopásának, erkölcsi avulásának pénzben kifejezett értéke. Értékcsökkenési leírás az értékcsökkenés azon része, amit költségként számolnak el.
Európai Központi Bank	Az Európai Központi Bank (EKB) annak a 19 uniós tagországnak a központi bankja, amelyek átvették az eurót. Legfontosabb feladata az euroövezetbeli árstabilitás fenntartása és ezáltal az egységes pénz nem vásárlóerejének megőrzése. (EKB)
Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer (FAIR)	Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer Központi Rendszere: a FAIR fejlesztési források egységes tervezését, felhasználásuk nyomon követését, eredményességét és a fejlesztési programok hatásainak mérését támogató monitoring és kontrolling célú nyilvántartási alrendszere. Forrás: 60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet a támogatásból megvalósuló fejlesztések központi monitoringjáról és nyilvántartásáról
Főtevékenység	Főtevékenységének, a végzett tevékenységek közül azt a tevékenységet tekintjük, amelyik a legnagyobb mértékben járul hozzá a szóban forgó egység összes hozzáadott értékéhez. (KSH)
Gazdasági társaság	A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:88. § (1) bekezdése szerint „gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.”

Halasztott bevétel	<p>A passzív időbeli elhatárolások között halasztott bevételként kell kimutatni az egyéb bevételként vagy a pénzügyi műveletek bevételeként elszámolt</p> <p>a) fejlesztési célra - visszafizetési kötelezettség nélkül - kapott, pénzügyileg rendezett támogatás véglegesen átvett pénzeszköz összegét,</p> <p>b) elengedett, valamint a harmadik személy által átvállalt kötelezettség összegét, amennyiben az a kötelezettség terhére beszerzett eszközökhöz kapcsolódik (legfeljebb a kapcsolódó eszközök nyilvántartás szerinti értékében),</p> <p>c) térítés nélkül (visszaadási kötelezettség nélkül) átvett eszközök, továbbá az ajándékként, a hagyatékként kapott, a többletként fellelt eszközök piaci - illetve jogszabály eltérő rendelkezése esetén a jogszabály szerinti - értékét. (Számv. tv.)</p>
Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER)	<p>A KAP agrár és vidékfejlesztési forrásaival való gazdálkodásért és a támogatások felhasználásának ellenőrzéséért felelős szervezetként a Magyar Államkincstár ezen forrásokból, és a magyar költségvetés által biztosított forrásból finanszírozott ágazati támogatások igénybevételére benyújtott kérelmek befogadására, elbírálására és a támogatások folyósítására, valamint piacszabályozó intézkedések működtetésére szolgáló intézmény.</p> <p>Feladatai hatékony végrehajtása, a pénzügyi források felhasználásával kapcsolatos adatrögzítés és feldolgozás támogatása érdekében Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszert (IIER) működtet.</p>
Jegybanki alapkamat	A központi banki irányadó kamat. (MNB)
Kincstári Monitoring Rendszer: Országos Támogatás – ellenőrzési Rendszer (OTR)	<p>Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, illetve az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet szabályozási környezete alapján működtetett Kincstári Monitoring Rendszer (KMR) alkalmazását Országos Támogatás – ellenőrzési Rendszer (OTR) néven új informatikai rendszer váltja fel. Az alkalmazás éles üzembe állásának időpontja 2016. október 18.</p>
Központi Állami Beruházás Ellenőrzési Rendszer (KÁBER)	<p>Az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter által működtetett, a 469/2016. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésében meghatározott Beruházás bejelentésére és nyilvántartására szolgáló, egyedi azonosítást lehetővé tevő, elektronikus felülettel rendelkező Központi Állami Beruházás Ellenőrzési Rendszer. E rendelet hatálya a részben vagy egészben központi költségvetési forrásból - ideértve az európai uniós forrásokat is - a Kormány vagy a miniszter irányítása vagy felügyelete</p>

	<p>alá tartozó központi költségvetési szerv vagy az állam többségi befolyása alatt álló gazdasági társaság által megvalósított építésiengedély-köteles, valamint a bruttó 20 millió forintos bekerülési értéket meghaladó nem építésiengedély-köteles építési beruházásokra (a továbbiakban együtt: Beruházás) terjed ki.</p> <p>Forrás: 469/2016. (XII. 23.) Korm. rendelet az állami beruházások központi nyilvántartásáról és ellenőrzéséről, valamint az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet módosításáról</p>
KKV-k Növekedési Hitelprogramja	A Növekedési Hitelprogram egy, a Magyar Nemzeti Bank által forrásoldalról támogatott, a KKV-k számára felvehető kedvezményes kamatozású, forint alapú hitel.
Közfeladat	Jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat, amit az arra kötelezett közérdekből, jogszabályban meghatározott követelményeknek és feltételeknek megfelelően végez, ideértve a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását, továbbá az állam nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeiből adódó közérdekű feladatokat, valamint e feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra biztosítását is.
Nemzetgazdasági ág	A TEÁOR'08 osztályozási rendszer az egyes tevékenységeket négy szintű hierarchiában rendezi el, amelyek közül az első a nemzetgazdasági ág (1 alfabetikus karakter, nagybetű). (KSH)
Nonprofit gazdasági társaság	Ctv. 9/F. § (2) bekezdése szerint „az a gazdasági társaság minősül nonprofit gazdasági társaságnak és cégnevében az a gazdasági társaság tüntetheti fel a nonprofit jelleget, amelynek létesítő okirata tartalmazza, hogy a gazdasági társaság tevékenységéből származó nyereség a tagok között nem osztható fel, hanem az a gazdasági társaság vagyonát gyarapítja.” (hatályos 2014. március 15-től)
Strukturális alapok	A Strukturális Alapok, az EU regionális politikájának fő pénzügyi eszközei. Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/strukturalis_alapok
Személyi jellegű ráfordítás	Személyi jellegű ráfordítások az alkalmazottaknak munkabéreként, a szövetkezet tagjainak munkadíjként elszámolt összeg, a természetes személy tulajdonos (tag) személyes közreműködése ellenértékéért kivett összeg, továbbá a személyi jellegű egyéb kifizetések, valamint a bérjárulékok. (Számv. tv.)
Szufficites költségvetés	A költségvetés bevételei nagyobbak, mint a kiadásai.

TEÁOR'08	A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere az EU tevékenységi osztályozásának, a NACE Rev.2-nek magyar nyelvű változata. Az 1893/2006/EK rendelet alapján 2008. január 1-jétől a TEÁOR'08-at alkalmazzuk a gazdasági egységek főtevékenységének meghatározására, a gazdasági és társadalmi mutatók számításánál, valamint a statisztikai adatok publikálásánál. (KSH)
----------	--

RÖVIDÍTÉSEK

¹ 2017. évi zárszámadás indoklása	Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről szóló 2016. évi XC. törvény végrehajtásáról szóló törvényjavaslat
² KSH	Központi Statisztikai Hivatal
³ GDP	Bruttó hazai termék (Gross Domestic Product)
⁴ 1/2018. (VI.25.) NVTNM rendelet	1/2018. (VI.25.) NVTNM rendelet – az egyes állami tulajdonban álló gazdasági társaságok felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló személyek kijelöléséről
⁵ EMIR	Egységes Monitoring Információs Rendszer
⁶ EU	Európai Unió
⁷ MNB	Magyar Nemzeti Bank
⁸ OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
⁹ IMF	International Monetary Fund (Nemzetközi Valutaalap)
¹⁰ SOE	State Owned Enterprise
¹¹ ÁSZ	Állami Számvevőszék
¹² Ht.	A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény
¹³ MÁV Zrt.	MÁV Magyar Államvasutak Zrt.
¹⁴ MNV Zrt.	Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt.
¹⁵ VOLÁNBUSZ Zrt.	VOLÁNBUSZ Közlekedési Zrt.
¹⁶ EU 2007-2013	Új Magyarország Fejlesztési Terv
¹⁷ NFT	Nemzeti Fejlesztési Terv
¹⁸ KTIA	Kutatási és Technológiai Innovációs Alap
¹⁹ ÚSZT	Új Széchenyi Terv
²⁰ GYSEV Zrt.	Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút Zrt.
²¹ NIF Zrt.	NIF Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.
²² KNPA	Központi Nukleáris Pénzügyi Alap
²³ KEOP	Környezet és Energia Operatív Program
²⁴ Egererdő Zrt.	EGERERDŐ Erdészeti Zrt.
²⁵ Északerdő Zrt.	ÉSZAKERDŐ Erdőgazdasági Zrt.
²⁶ LÁEV	Lillafüredi Állami Erdei Vasút
²⁷ MVM Zrt.	MVM Magyar Villamos Művek Zrt.
²⁸ EKÁER	Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer
²⁹ DRV Zrt.	Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.
³⁰ ÉDV Zrt.	Északdunántúli Vízmű Zrt.
³¹ DMRV Zrt.	DMRV Duna Menti Regionális Vízmű Zrt.
³² Számv. tv.	A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Csere János utca 10.

Levél cím: 1364 Budapest 4. Pf. 54

Telefon: +36 1 484 9100 Telefax: +36 1 484 9200

www.asz.hu